

CAMPINIA

DRIEMAANDELIJKS BLAD VAN HET STREEKARCHIVARIAAT

NOORD-KEMPENLAND

7E JAARGANG
JANUARI 1978
NR. 28

REDAKTIE: W. KLAASEN, STREEKARCHIVARIS

M. VAN DER HEIJDEN-BRUNING, ADJUNKT-STREEKARCHIVARIS

REDAKTIEADRES: TORENSTRAAT 1, OIRSCHOT

POSTBUS 1 1

TEL. 0/4997-2828 - TOESTEL 33

De prijs voor een abonnement bedraagt f 12,-- per jaar, vanaf 1 april 1977, bij vooruitbetaling te voldoen, te storten op postgirorekening 10.69.032 van de gemeente Oirschot met vermelding abonnement Campinia. De prijs voor losse nummers is f 3,-- p.st. Indien opzegging niet schriftelijk is medegedeeld voor het begin van het nieuwe kalenderjaar, wordt het lidmaatschap voor het volgende jaar automatisch voortgezet.

Uitgeversrecht: Streekarchivariaat Noord-Kempenland

N.B. Op schriftelijk verzoek kan toestemming tot overname worden gegeven.

De niet-ondertekende artikelen zijn samengesteld door de medewerkers van het Streekarchivariaat Noord-Kempenland. Voor de inhoud van de ondertekende artikelen is de redactie niet verantwoordelijk.

I NHOUD

I.	Het kasteel te Eersel (Het Hof) (door meester C. Rijken, 1930)	137
II.	De vrijwillige rechtspraak in de dingbank Zeelst-Veldhoven-Blaarthem (vervolg)	138
III.	De notulen der vergaderingen van schepenen, burgemeesters, armmeesters, kerkmeesters, zettters en notabelen der in de dingbank van Zeelst-Veldhoven-Blaarthem verenigde dorpen	141
IV.	Jaarkronieken uit de schepenprotokollen van Oirschot-Best (door J. Santegoeds, Nuenen)	145
V. a.	De oorkonden Van Best en Oirschot vanaf de 14e eeuw (vervolg)	149
	78. Schepenoorkonde van Oirschot 27 april 1408	149
	79. Schepenoorkonde van 's-Herto- genbosch 13 september 1424	150
	b. De Veldhovense oorkonden (Oerle, Meerveld- hoven, Zeelst, Veldhoven, Zonderwijk) van- af de 13e eeuw (vervolg)	151
	26. Schepenoorkonde van Oerle 29 december 1487	151
VI.	Oude toponymica	151
VII.	Genealogica	151
	1. Echtparen van Croonenburg van 1620 - 1972	151
	2. A. Genealogische Fragmenten uit de proto- kollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oir- schot en Best (door A. van der Meulen, Eindhoven)	152
	B. Huwelijken in de Hervormde Kerken van Oostelbeers en Middelbeers, 1772 - 1790	154
VIII.	Huizen en hun bewoners te Oirschot van de zeventiende tot de twintigste eeuw (vervolg)	157
	41. "Molenstraat 10"	157
IX.	De bezittingen van de graaf Van Borchgrave, gelegen onder Blaarthem (door A. van Run, Veldhoven)	159
X.	Lijst van woningen te Veldhoven in de 18de eeuw (vervolg)	163

I NHOUD (vervolg)

XI. Lezers leveren hun bijdrage	166
1. De parochie van de IK Caccilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875	
D. De pastoor en mens Gerardus Verhoeven (vervolg)	
(door Th. A. Kuypers	166
2. Echtparen Van Croonenburg (vervolg)	
(door A.B. van Cronenburg, Rotterdam)	170
XII. A. Arnoldus Fey geïnteresseerd in de Vughtse Tiend	
(door Ton Kappelhof)	174
B. De erfenis van dokter Fey	176
XIII. De heren van Vught en Oirschot in de 12de en 13de eeuw (vervolg)	178
4. Was Petronilla, vrouwe van Stapele, later Petronilla, vrouwe van Herlaar?	178
5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw	178
(door T. Klaversma, Eindhoven)	
XIV. Archivalia aangaande oude Kempische gilden	180

- 137 -

I. HET KASTEEL TE EERSEL (HET HOF)

(opgetekend door meester C. Rijken, 1930)

Als men van de kom van Eersel den zandweg volgt lands den zg. Drietip naar het gehucht Dalem te Hapert, komt men langs het zg. "Hof", waar in vroegere eeuwen een kasteel stond, dat toebehoorde aan zeke-re familie Merckelbach, waarvan nog afstammelingen leven te St. Oedenrode en in Belgenland. Die zandweg heet "de Eerseische Dijk" en gedeeltelijk dichtgedempte grachten en hazelnotenstruiken wijzen ons de plek aan, waar eenmaal dat kasteel stond. In 't laatst der 17e en begin der 18e eeuw stond dat kasteel ledig, het werd toen niet bewoond en het spookte er en niemand had den durf het te betreden, laat staan er te overnachten. Maar Jan, die 20 jaren lang had gediend in de legers van den Franschen Zonnekoning Lodewijk XIV, daarin vele veldtochten en veldslagen had meegemaakt en bijgevolg van geen klein geruchtje vervaard was, durfde wel eens onderzoeken, wat van die spokerij aldaar waarheid was. Hij zou dat zaakje wel eens opknappen. Op 'n avond begaf hij zich dan naar 't kasteel, nam plaats bij den haard, legde een vuur aan en begon pannekoeken te bakken in afwachting van de dingen, die komen zouden. Toen de eerste pannekoek gaar was ... plots:- daar viel een menschenbeen door den schoorsteen in de pan, 'n ontvleeschd menschenbeen. Jan smeed heen en pannekoek in een hoek van 't vertrek en zette zijn bakkerij voort. Maar een tweede been plofte naar beneden in de pan en Jan wierp ook deze massa bij de eerste. Zoo ging het voort en achtereenvolgens kwamen de armen, dan de ribbenkas en eindelijk de schedel naar beneden. En Jan smeed alles op 'n hoop in den hoek en bakte zijn zeventen pannekoek. En toen deze laatste gaar was en Jan een zijdeling-schen blik wierp naar den hoek, bemerkte hij, dat er beweging kwam in de vormlooze massa, die zich had vervormd in een volledig geraamte. "Wel, magere Hein!" riep Jan, "lust ge ook 'ne pannekoek?" Maar 't geraamte zweeg. En Jan smeed koek en pan in 't gezicht van den geest. "Zeg, als je niet spreekt, dan zal ik je eens loeren dansen!" zei-t-ie. Op 't zelfde oogenblik sloeg de torenklok van 't naburige Duisel haar twaalf doffe slagen. En de geest naderde ratelend en ram-melend onzen Jan. "Doe die deur open!" gebod 't geraamte, op de Rel-derdeur wijzende. "Doe 't zelf, als ge niet te lui bent!" was 't ant-woord van Jan. En 't spook gehoorzaamde. "Daal die trap af!" was 't tweede bevel. "Doe het zelf!" antwoordde Jan. En de geest gehoorzaam-de opnieuw en Jan volgde hem. In den kelder gekomen wees het geraam-te Jan op een blauwen, zwaren steen in den vloer en beval aan Jan, dien steen op te heffen. Maar Jan weigerde opnieuw met: "Licht het zelf op, als ge kunt:" Het spook deed het en wat zag Jan? Drie volle kisten met goud gevuld. "Zie", zei 't spook, "dat alles heeft mij toebehoord, toen ik dit kasteel bewoonde, maar ik heb er geen goed gebruik van gemaakt; daarom moet ik thans branden en eiken avond hier verschijnen totdat iemand aan dat geld een goede bestemming geeft. Neem gij het! De eerste kist is voor jou; de tweede voor den arme en de derde voor de kerk." Daarop verdween de geest. En Jan

ging rijk beladen naar zijn moeder.

Met deze spookgeschiedenis houdt wellicht verband de verdwijning van het kasteel, waarvan de volgende legende. De laatste bewoner van dit kasteel was een vrekkegierigaard. Op een killen, ijzigen wintermorgen nadert een vrome pelgrim de binnenplaats van 't kasteel, klopt deemoedig aan en smeekt om een aalmoes. In zijn verwaten trots joeg de kasteelheer hem onbarmhartig van 't erf weg. Slechts de jongste dochter had deernis met den man, maar vermocht niet haar vader te vermurwen. De vloek kwam over 't misdadige kasteel. Daar slaat de klok 12 uur ... en het kasteel zinkt weg in de diepte. Maar toen de lente kwam, ontsproten aan den voet van het "Hof" hyacinthen, primula's en anemonen en lentebloemen als herinnering aan de edele jonkvrouw van het kasteel.

II. DE VRIJWILLIGE RECHTSPRAAK IN DE DINGBANK ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEM

(vervolg)

495. 7-10-1617 blz. 22⁸/1
Hendrick Diericx belooft, drie jaar na 25 maart laatstleden aan Joost Mercelis 100 gulden ineens te betalen. De interest zal 6 gulden en 5 stuivers per jaar bedragen, voor het eerst tevoldoen op 25 maart 1618. De opzeggingstermijn van deze overeenkomst belooft een kwartaal. Hiermee vervallen alle eerder gedane beloften.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

496. 7-10-1617 blz. 228/2
Jan Willems belooft, drie jaar na 25 maart laatstleden aan Joost Mercelis 100 gulden ineens te betalen. De interest zal 6 gulden en 5 stuivers per jaar bedragen, voor het eerst te voldoen op 25 maart 1618. De opzeggingstermijn van deze overeenkomst belooft een kwartaal. Hiermee vervallen alle eerder gedane beloften.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

497. Ze. 17-9-1617 blz. 228/3 - 230/1
Dierick van Hove en Adriaen Janssen, schepenen te Zeelst, hebben met instemming van borgemeesters, kerkmeesters en ingezetenen meester Philips Aerts van der Stralen aangenomen als schoolmeester en kapelaan. Meester Philips belooft, de dag voor Sint-Jan Baptist aanstaande in Zeelst te komen wonen, de schoolkinderen naar behoren te onderwijzen, en zorg te dragen voor het uurwerk in de kerk. Op zon- en feestdagen en bepaalde werkdagen zal hij de "voormis" doen; in totaal moet hij viermaal per week de mis celebreren. De overeenkomst wordt aangegaan voor twee jaar; mocht de schoolmeester/kapelaan niet voldoen, dan kan hij, na opzegging met Kerstmis, over een jaar reeds

worden ontslagen. Meester Philips zal elk jaar van het dorpsbestuur 45 gulden ontvangen, en verder verdient hij één gulden per schoolgaand kind per jaar. Voor het mislezen krijgt hij 12 mud rogge per jaar uit het beneficium van Sint-Willibrord en Sint-Antonius; één mis (per niet nader genoemde periode) zal worden betaald door de rector van het beneficium van de H. Maria en Sint-Severijn. Wanneer hij niet in Zeelst resideert, moet Philips de genoemde renten laten aan degenen die in zijn plaats de werkzaamheden verricht. Als hij enkele dagen afwezig is, moet hij voor die tijd een vervanger aanwijzen zodat het katechismusonderwijs aan de jeugd doorgang kan vinden.

Schepenen: Van Hove - Janssens

498. Ze. 20-9-1617 blz. 230/2 - 231/1

Meester Philips van der Stralen belooft aan Dierick van Hove en Adriaen Janssen, schepenen, aan Peter Stijmans en Goris Gijsberts, kerkmeesters, aan Joost Janssen en Aert Wilboorts, Heilige-Geestmeesters, en aan Willem Willemsen en Jan die Schoenmaecker, borge-meesters, allen bestuurders te Zeelst, dat hij de 12 mud rogge per jaar uit het beneficium van Sint-Willibrord alleen zal innen zolang hij in Zeelst woont en aldaar de functie van kapelaan/schoolmeester vervult. Zodra hij zich elders vestigt, zal hij de inkomsten laten aan zijn opvolger en er geen aanspraken meer op maken. Tevens belooft Philips, dat hij zich zolang de pastoor van Strijp in leven is niet zal bemoeien met zekere rente te Acht, die toekomt of toekwam aan Cornelis Lamberts. Via de prokureur Peter Cntthu stelt hij zich beschikbaar voor vrijwillige veroordeling door de Raad van Brabant te Brussel.

Schepenen: Dierick van Hove - Janssens

499. Ze. 22-9-1617 blz. 231/2

Meester Philips van der Stralen belooft de bestuurders van Zeelst, dat hij op hun verzoek altijd zal toestaan, dat de bisschop het beneficium wijzigt in een geestelijk officie. De bestuurders van hun kant beloven, dat zij al degenen die enig benoemingsrecht ten aanzien van het beneficium van Sint-Willibrord zouden kunnen doen gelden, zullen aansporen de titel te laten aan meester Philips, zodat deze inderdaad de wijding kan ontvangen.

Schepenen: Hoffman - Janssens

500. Ze. 23-11-1615 blz. 231/3 - 232/1

Seger Hendricx heeft overgedragen aan Peter Marcelis en Willem Lauwreysen, kerkmeesters te Zeelst, het collatierecht van het beneficium van Sint-Willibrord, Sint-Antonius en het Heilig Kruis in de kerk van Zeelst, zoals hij dat heeft verkregen van Mercelis Janssen.

Schepenen: Van Hove - Janssens

501. Ze. 6-10-1617 blz. 232/2

Mercelis Janssen heeft verklaard, dat hij een aantal jaren tevoren het collatorschap van het beneficium van Sint-Willibrord, Sint-Anto-

nius en het Heilig Kruis in de kerk van Zeelst heeft overgedragen aan Seger Hendricx, en dat Seger hem heeft bevestigd dat hij het recht van benoeming voor genoemd beneficie ter beschikking van de plaatselijke overheid heeft gesteld, zodat het ten dienste van de Zeelster gemeenschap kan worden uitgeoefend.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

502. Ze. .-.-.1617 blz. 232/3 - 233/1

Laureys Matijssen, pastoor te Zeelst, geeft machtiging aan Ciliam van Dijck om namens hem voor de bisschop van Den Bosch of diens officiaal te verschijnen, de vereiste eden af te leggen, en zich te verantwoorden en te verweren inzake al hetgeen hem daar ten laste zal worden gelegd.

Schepenen: Dierick van Hove - Cornelis Janssen

503. Ze. 10-10-1617 blz. 233/2 - 235/1

Peter Lauwreyssen en zijn vrouw Mariken, de eerste gezond, de tweede ziek, hebben voor schepenen van Zeelst hun testament gemaakt. Zij vermaken aan elkaar, d.w.z. degene die het eerst zal sterven aan degene die het langste leeft, al hun bezittingen, roerend en onroerend, alsmede hun schulden. Deze bezittingen zullen door de langstlevende vrij verkocht, overgedragen of belast mogen worden. Na hun beider dood zullen hun jongste zoon Paulus en hun jongste dochter Berbel, die nu nog klein zijn, ieder 25 gulden krijgen als bijdrage in de kosten van hun opvoeding.

Schepenen: Adriaen Janssen - Michiel Paulus

504. Zo.Ve. 13-11-1617 blz. 235/2 - 236/1

Jan Niclaessen heeft overgedragen aan Jan Evaerts: een stuk grond met een huis daarop te Zonderwijk-Veldhoven aan de Lochtstraet (belendende percelen: Jan Bastiaens, Jan Hanssen, de gemene loop, de gemene straat). Dit onder voorwaarde, dat Jan Evaerts hem zal betalen: 100 gulden op Sint-Jansmis eerstkomend zonder interest, 30 gulden op Bamis eerstkomend zonder interest, en 100 gulden op Lichtmis 1620 met interest. Huis, tuin en grond kunnen een jaar na Pasen eerstkomend door de koper worden aanvaard. Worden de termijnen niet op tijd voldaan, dan is daarmee deze overdracht tenietgedaan.

Schepenen: Michiel Dionijssen - Peter Wouters

505. Zo.Ve. 13-11-1617 blz. 236/2 - 237/1

Jan Niclaessen heeft overgedragen aan Peter Wouters: een stuk grond te Zonderwijk-Veldhoven ter plaatse genaamd de "Heyberch" (belendende percelen: Hendrick Janssen, Peter Wouters, Hendrick Willems, de gemeente).

Schepenen: Michiel Dionijssen - Frans Hendricx.

(wordt vervolgd)

III. DE NOTULEN DER VERGADERINGEN VAN SCHEPENEN, BURGEMEESTERS, ARMEESTERS, KERKMEESTERS, ZETTERS EN NOTABELEN DER IN DE DINGBANK VAN ZEELST-VELDHOVEN-BLAARTHEN VERENIGDE DORPEN.

(vervolgd)

487. V. 18-9-1803 3/80v

Vergadering van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven (niet aanwezig A. v.d. Wildenberg), naar aanleiding van de permissie van het Departementaal Bestuur om 300 lopen ongekultiveerde grond in het Broek te mogen verkopen. Men besluit de verkoop te beginnen bij "de Kleine Broek" en zo verder tot de brug of dijk bij A. van der Linden. De sekretaris wordt gelast voor behoorlijke publiekatie zorg te dragen.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, P.v.d. Hurk, Jan P. Liebregts, Dielis van Esbeek, sekretaris J.F. de Wit.

488. Z. 10-12-1803 3/81r

Johannes van Rooy, Peter van den Wildenberg en Dirk Senders, leden van het gemeentebestuur van Zeelst, kommitteren burgemeester H.P. Borgers, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders.

489. V. 10-12-1803 3/81v

Wouter van den Eijnden en Arnoldus van den Wildenberg, leden van het gemeentebestuur Veldhoven, kommitteren de president J. Somers, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de tijd van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: W.v.d. Eijnden en A. van den Wildenberg.

490. B. 10-12-1803 3/82r

Jan M. Baselmans en Francis Donkers, leden van het gemeentebestuur Blaarthem, kommitteren de schepenen Corstiaen van Dommelen, om zich op 14 december a.s. te Den Bosch als pachter der gemene middelen aan te dienen voor de periode van 1 januari tot 31 december 1804.

Getekend: Jan NL Baselmans.

491. Z 13-12-1803 3/82v

Vergadering van de schout-civiel, de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Diverse inwoners van Zeelst zouden gaarne nog enige percelen gemeentegrond (zijnde voorpoting) willen aangemeten hebben om daarna in kultuur te brengen. De prijs van 10 stuiver per roede is echter voor de heigrond te hoog. De vergadering besluit, voor de voorpoting die aan de heikant is gelegen en die men in kultuur wil brengen, een prijs van vier stuiver per roede te berekenen en voor grond binnen de erven 6 stuiver.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, J.v. Dijk, F. van Lierop, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit.

492. V.Z.B. 22-12-1803 3/83r-84r

Vergadering van de gemeentebesturen van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem (niet aanwezig Dirk Senders en Francis Donkers) naar aanleiding van de propositie van de president J. Somers, waarin deze verklaart, dat hij sinds 11 augustus 1798 president van de dingbank is en tevens de functie van kriminele en civiele officier heeft waargenomen, zoals die eerder door de kwartierschout werd verricht, en wel tot 14 april 1.1. toen een schout-civiel werd aangesteld en dat hij alle baten en profijten daaraan verbonden heeft genoten behalve het traktement. Dit was voor Veldhoven 70 gulden, voor Zeelst 60 gulden, voor Blaarthem 35 gulden, in totaal dus 165 gulden per jaar, over vier jaar en acht maanden dus 779 gulden en 14 stuiver. Hij verzoekt de vergadering een desbetreffende ordonnantie op de burgemeester te depêcheren en hem in geval van difficultering kopie van de hierop genomen resolutie te verstrekken. - De vergadering besluit in dit verzoek te difficulteren en zal aan J. Somers extrakt van de resolutie doen toekomen.

Getekend: J.M. Baselmans, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, C. van Dommelen.

493. V. 29-12-1803 3/84v-86v

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Veldhoven naar aanleiding van het navolgende rekwest van Martinus van Donk, wonende alhier, aan het Departementaal Bestuur van Brabant: M. van Donk verklaart een behoeftig arbeider te zijn en vader van 5 kinderen. Zijn in huur hebbende kamer op de Locht is hij genoodzaakt te verlaten, zonder dat het hem mogelijk is in de gemeente een andere woning te vinden, terwijl inwoning in een andere gemeente ook onmogelijk is voor een dergelijk behoeftig gezin. Hij verklaart verder, dat zich achter de voorpoting van een zekere Antonie van den Eijnden een stukje nieuw erf bevindt, dat genoemde Van den Eijnden niet begeert en dat door hem gaarne zou worden ingenomen om er een huisje op te bouwen en de grond in kultuur te brengen. Van Donk verklaart ook nog, dat goede ingezetenen van Veldhoven hem gaarne het nodige materiaal gratis willen verschaffen. Hij verzoekt derhalve om gratis toewijzing van het bewuste stukje nieuw erf. - De vergadering besluit hierop als volgt te antwoorden: De verklaringen van M. van Donk berusten op waarheid behalve de verklaring, dat Van den Eijnden het stukje niet zou hebben begeerd, aangezien het stukje grond aan deze niet is gepresenteerd. Het bewuste perceel werd met nog andere publiek ten verkoop aangeboden, hetgeen tevoren ook publiek is bekendgemaakt. Door de suppliant werd zelfs een perceel gekocht. De vergadering besluit derhalve het gedane verzoek van Van Donk van de hand te wijzen. Maar indien het door de suppliant gekochte perceel hem nog "ontslagen" mocht worden, is de vergadering bereid hem een andere geschikte plaats pro Deo te geven, om daarop een huis-

je te kunnen bouwen en grond in kultuur te kunnen brengen.

494. Z. 29-2-1804 3/87

Vergadering van de schout-civiel en leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij wordt besloten, om in verband met de vele abuizen die ontstaan door het houden van twee kohieren (verponding en bede), die wat namen en grootte betreft vaak niet overeenstemmen, in het kohier der beden niets meer in te schrijven en daarin de verponding in alle delen te volgen en een vierde der verponding te nemen (zoals de goederen in de verponding zijn aangeslagen).

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, P. Couwenberg, F. van Lierop, J. van Dijk, sekretaris J.F. de Wit.

495. Z. 29-2-1804 3/88

Vergadering van de schout-civiel, leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst, waarbij werd besloten een rekwest in te dienen bij het Departementaal Bestuur van Brabant met het verzoek, 600 lopen ongekultiveerde grond in het Broek tot gerief van de ingezetenen publiek te mogen verkopen. De sekretaris wordt belast met de expeditie van dit rekwest.

Getekend: G. de Wit, Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, J.v. Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

496. Z. 7-4-1804 3/89

Vergadering van de schout-civiel en de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Door Wouter Beijnen, inwoner van Zeelst, wordt een rekwest vertoond aan het Departementaal Bestuur van Brabant om in eigendom te verkrijgen een stuk inkulte gemeentegrond. De vergadering besluit het Departementaal Bestuur te informeren, dat dit rekwest van Beijnen konform de waarheid is, dat deze zeer behoeftig is en vader van vier kinderen, dat hij geen woning binnen Zeelst heeft kunnen verkrijgen en tot nu toe in zijn russen hut (circa 5 roeden van de huizen) heeft moeten verblijven. De vergadering verzoekt het Departementaal Bestuur, om het verzochte perceel inkulte gemeentegrond gratis aan Wouter Beijnen te mogen aanmeten, zodat hij daarop een huis kan bouwen en het overige in kultuur kan brengen.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, J. van Dijk, P. Couwenberg, F. van Lierop, sekretaris J.F. de Wit.

497. V.Z.B. 3/90r

Eed voor de burgemeesters: "Wij beloven en zweren, dat wij de aan ons opgedragen post naar behoren zullen waarnemen, dat wij zullen kollekteren en getrouwelijk de huishoudelijke zaken zullen behartigen, dat wij geen penningen ten laste van het corpus zullen negotiëren en opnemen dan met consent en expres bevel van het gemeentebestuur en ge-

kommitteerden en dat wij geen betaling zullen doen dan op ordonnantie van het gemeentebestuur boven de vijf gulden bedragende, dat wij ook alle ordonnantiën die door het gemeentebestuur op ons zullen worden geslagen op zijn tijd zullen voldoen zodanig, dat de gemeenten daardoor geen hinder of schade zullen komen te lijden en dat wij na afloop van onze bediening volgens de wetten en resolutiën dezer landen zullen doen behoorlijke rekening, bewijs en reliqua en verder alles zullen doen hetgeen goede getrouwe en oprechte burgemeesters schuldig, verplicht en gehouden zijn te doen. Zo waarlijk mogt ons God Almagtig helpen."

498. V.Z.B. 3/90v

Eed van de armmeester: "Ik beloof en zweer, dat ik den armen en deszelfs goederen wel en getrouwelijk en naar mijn beste kennen en wetenschap zal administreren en mij in alle opzichten reguleren naar de wetten en resoluties dezer landen voor zoverre bij dezelve de administratie der armen en derzelver goederen en inkomsten is concernerende als deswegens geëmaneed en nog bekend zijn of zullen worden, en voorts in allen delen te zullen handelen als een goed en getrouw armmeester gehouden en verplicht is te doen en dat ik na afloop van mijn bediening volgens de wetten van den Lande zal doen behoorlijke rekening, bewijs en reliqua, zo waarlijk helpt mij God Almagtig."

499. V. 24-4-1804 3/91r

Vergadering der leden van het gemeentebestuur en der gekommitteerden van Veldhoven (niet aanwezig J.P. Liebregs). Aangezien de ambtsperiode van de thans regerende burgemeesters 30 april a.s. afloopt en tevens die van de armmeester, wordt overgegaan tot de verkiezing van nieuwe burgemeesters en een armmeester. Benoemd worden tot burgemeesters Michiel Verbiesen en Hendrik Eijmans. Tot armmeester wordt gekozen Hendrik Blom.

Getekend: J. Somers, W.v.d. Eijnden, A.v.d. Wildenberg, P.v.d. Hurk, D.v. Esbeek, sekretaris J.F. de Wit.

500. Z. 27-4-1804 3/92r

Vergadering van de leden van het gemeentebestuur en de gekommitteerden van Zeelst. Aangezien de ambtsperiode van de burgemeesters 30 april a.s. afloopt, wordt overgegaan tot keuze van nieuwe burgemeesters. Gekozen worden Arnoldus van Rijsingen en Antonie J. de Wit. Tot armmeester wordt benoemd Francis Coppelnans en wel van vrijdag voor Pasen 1805 tot vrijdag voor Pasen 1806.

Getekend: Joh. van Rooy, P.v.d. Wildenberg, Dirk Senders, F. van Lieron, J. van Dijk, P. Couwenberg, sekretaris J.F. de Wit. ^

IV. JAARKRONIEKEN UIT DE SCHEPENPROTOKOLLEN VAN OIRSCHOT-BEST

(door J. Santegoeds, Nuenen)

SEPTEMBER

1593

Diverse oncosten te betaelen:

Opten Ve septembris 93 smergens alhier gecomen Gerart den Bode van Eyndoven met scrijven vande heere Clusio omme te hebben ende terstont aende voerscreven heere oft Jannen Ooms betaelt te worden de somme van IXC XI gld X st. omme daarmede te betalen mr. Hans Suteck, den heeren vanden Bosch, mynen heere de cancellier vande Ossen, ende den selven heere Clusio van syne verleeghde penningen vacatien ende andere der gecommiteerde volgende den slote van rekeninge opten XXIIIe augusti binnen Oerle genomen ende de resolutie aldaer gedaen daeraff het contingent voer Oerschot is LXXX gld X st. terstont betaelt te worden op sommatie ende executie.

De weu van Neusen:

Opten IIe septembris 1593 syn Henrick int Ekerschot ende Danel vande Schoot naer Hoochstraten gegaen byden man vanden weu van Neusen, genoempt Jaerg Chaerle ende hen met quitantien gethoont dat hy betaelt was, is te vreden geweest behoudelyck datmen Leckerbeetken soude vragen oft hy de betalinge volgende den quitantie hadde ontvangen, ende de selve quitantie heeft Schoot my wederom geleverd ende liggen in dolit schapprayken inde kerck, tsamen metten receue.

Saysoen van oigste:

Desen somer hevet soe frayen drogen oigst geweest alst in menige tyt te vorens, want hebbende geregent recht voerden oigst ende en heeft nyet wederom geregent dat yet te bedueden is dan in septembri, alsoe datter luttel vroege naeschaer is geweest.

Rogge ende gerst:

Den rogge is alsnu boven de gerste van pryse, dwelck lange te voren contrarie heeft geweest, dan somtyden met schooten een wenich tyts.

Deficie onder den schoutethen:

Daer is in Kempelant grote haspelinge onder den schepenen doerden schoutethen Clusio ende Dachverlies, deen wil deen ende dander den anderen nyet sitten et in contra.

Figuren gesneden ende geschildert vercocht:

Opten He ende IIIIe ende Ve so is hier eenen cramer met vele schone beeldekens soo vuyt coperdruck als anderssins gedruet, gecomen ende veel vercocht.

Orten hoy:

Opten IIIIe hier eenen omloper gecomen vande magistraet vanden Bosch getekent hyde heer van Helmont omme voerden voicke van Orten te brengen seeckere qualiteyt van hoiij (want het hoy omme den Bosch al al verdroncken is) daer aff Oerschot den quote beloopt XVI gld.

Hollant; betalinge vande wagens:

Opten VIIe alhier een vrouwe gecomen omme haere betalinge te hebben

vande wagen die Ghysbrecht Vleminx voer Geertruydenberge hadde gehuert ende heeft absolute paspoirt gebrockt getekent Mascald.

Dachvaert vande ordinariisse heerwagens:

Opten IXe is hier een dachvaert geweest ter cause vande affdoeninge vande twee heerwagens alsoch in Kempelant dienende, maer soe daer luttel volx was gecomen, is gediffereert totten XIXe tot Vessem daer Dachverlies Kempelant wederom heeft bescreven.

Ende de rente aen de Nedercant ende den Meyery syn gestonken:

Opten selven dach heeft Dachverlies propositie gedaen dat naedemael syne hoocheyt binnen Spa inden jaere XC alle de renten toecomende enige wonende inde plaetse der majesteit nyet onderdanich maer rebel, hadde geschoncken der Meyerye datmen daeraff de recepte soude geven aen mr. Jan Splinter van Voorn binnen den Bosch, dwelck oyck is gediffereert totten voerscreven XIXe.

Kemplant; brieven van ordinariisse heerwagens:

Opten Xe Jannen de Wael met brieven voerden quartier van Kempelant naer Brussel tot affdoeninge vande heerwagen aen Clusio gesonden volgende der resolutie van Kempelant ende hem gegeven V gld.

Executie van Broecheven:

Opten selven dach inden avont syn hier gecomen seeckere soldaten vanden Bosch ende hebben ons geexecuteert voerde beeden ende oijck voer de maentlycke taxen van Broeckhoven, daer aff Aert Rycken deurwaerder vande comptore vande selven Broeckhoven vande heeren van Staten de commissie hadde ende men heeft hem boven den ... moeten geven doer handen Houbraken VII gld, behalven dat zy noch executeerden andere bedehuffers.

De schouteth opten wech aengehaelt:

Opten XIIe smergens soo de schouteth naerden Bosch meynden te gaen is hy vande ruyteren van Breda aengehaelt ende hebben hem met seeckere huyslieden mede geleydt tot der Casterse watermolen in Liemd om dat sy nyet ontdeect en souden worden.

Eenen ruyter genoempt Crackeelken IIII perden gegeven:

Opten selven dach tsachternoens, syn hier gecomen drye ruyteren van Bergen opten Zoom, die noch tachterheytt pretendeerden, besondere eenen ruyter genoempt Crackeelken, dienen heeft gegeven IIII perden.

Ruyteren spateren:

Opten XVIIIe smergens syn hier seeckere ruyteren vanden Bosch gecomen maer nyet binnen rydend, neven de molen soe lanx der heyde naer Best toe.

Simpel gehaelt:

Opten selven dach is Adriaen Everts, dienen heyt simpel, van seeckere ruyteren van Breda voer synen dore gevangen ende mede gelydt.

Gelynt geset:

Opten selven dach is het gelynt voer mynen dore volmaeckt.

Pael vande put geschoten:

Opten voerscreven XIIIe is onsen put geleeth, ende den pael tussen mynen huuse ende mr. Dirx gevonden, die buyten den post vande gelynt leeght. Testes Hoeven et Ekerschot.

Dachvaert:

Opten XIXe wederom dachvaert binnen Vessem gehouden, want daer maer twee oft drye dorpen en compareerden en isser nyet gedaen.

Den XXIIe ben ick naer Hollant gegaen ende gekeert den IIe octobri.

OCTOBRIS

1593

Soldaten van Hooghstraten by Tulde gevangen:

Den IIIIe octobri synder enige ruyteren van Hooghstraten ende soldaten vanden Bosch gevangen omtrent Tuldend byden ruyteren van Bax tot Bergen opten Zoom liggende.

Peter Truydens:

Peter Truydens is affgeveerdicht den XVIIIe ende is naer Antwerpen gegaen ofte Rumst.

Brant- ende herthout tot Orten te leveren:

Opten XXVIe brieven vande heere van Helmont gecomen dat Kempelant soude leveren een goede somme van gelt ende brant herdhoudt daer aff den taux voer Oerschot was VIII gld. ende IIII voeyeren hordt houdts omme te leveren aen Herman Ghysbertssen alias de Bresser, die de brieven seeghden tot behoeff vande fort van Orten verschoten te hebben.

Seeckere compaignien tot Boextel geweest ende terstont gekeert:

Opten XXVIIIe syn enige vande fort van Orten gecomen tot Boextel ende aldaer van drye compaignien ruyteren geit ontfangen hebbend syn die van Orten met de compaignien vanden Bosch wderom getrocken ende drye compaignien wederom nae de andere compaignien wesende int geheel XI compaignien peerden, die welcke vande selven XXVIII tot den IIe novembri hebben gelegen tot Helmont. Ende aldaer den Peel beschreven omme te onderhouden.

Orten vier wagens:

Opten XXXe ordinantie vande heere van Helmont ende van hoge schouteth vanden Bosch gecomen dat Oerschot soude doen vier wagens tot het vertreck vande volcke van Orten, ende syn genomen eenen van Naestenbest ende eenen van Aerle den ander van Verrenbest vanden Bosch doer instantie van schouteth ende Ekerschot gekeert.

Broeckhoven ende brantgelt:

Opten selven XXXe octobris syn de schout ende Goyaert Peterssen naerden Bosch gegaen omme den rentmeester Broecheven concentreren ende oyck te spreken vande voerscreven wagens, geit ende herthoudt.

Jan Wouters:

Opten selven dach is Ekerschot ende Jan Ghyb Joordens ten Bosch gegaen omme met Jannen Wouters in alle redeyckheydt te accorderen van tgeens daer hy diversche arresten hadde doen doen.

Splinter:

Opten XXVIIIe, te weten Sinte Simon ende Judas dach seeckere beschryvinge geweest tot Rythoven omme te comutteren totter auditie vande rentmeester Splinters rekening ende omme betalinge vande heerwagens te hebben, daer zyn gecompareert de voerscreven Everart int Ekerschot ende Jan Houbrakens.

Gratuiteyt voerden ruyteren het leger doer geleydt hebbende:

Opten lesten october brieven gecomen van Peter van Rythoven van wegen den schouteth Clusio omme te hebben de hondert ende vyffttich gulden inde vergaderinge tot Rythoven geconsenteert tot behoeff van de gratificatie van seeckere cheefs liggende tot Helmont, daeraff den taux van Oerschot is XXX gld.

Prys vande coren:

Het coren heeft gegouwen ontrent dese tyt tvat roggen XXI st, de gerst XIII, den boeckweyt XI ende XII st., de haver VIII st., eenen pot biers eenen st..

NOVEMBER

1593

tVolck van Orten vertrocken:

Opten IIe november eest voetvolck van Orten opgetrocken naer Berlicum ende van daer nae den Grave.

Compaignien vertrocken; Gemert:

Ende opten selven IIe november syn de voerscreven compaignien perden van Helmont ende daerontrent oyck opgetrocken naer Gemert ende enige oyck naerden Grave byden voerscreven voetvolck ende van daer met elf stucken geschutz opten IIIe tsamen gecomen tot Ghemert.

tVolck vertrocken; Geldrop, Nuenen, Waelre:

Opten Ve syn de voerscreven compaignien ende voetvolck metten geschut opgetrocken ende nedergeleeght tot Geldrop, Nuenen, Waelre ende daerontrent Eyndoven.

Schouteth ende Ekerschot:

De schouteth ende Ekerschot syn vande voerscreven IIe november totten Ve al onder tvoerscreven volck geweest, ende met goede woorden nyet sonder geloofden van hier gehouden. Godt hebbe loff.

V. a. DE OORKONDEN VAN BEST EN OIRSCHOT VANAF DE 14e EEUW

(vervolg)

78. SCHEPENOORKONDE VAN OIRSCHOT
27 april 1408

(Oud administratief archief Oirschot-Best, oorkonde nr. 75)

prij Goedevaert Eckermans, Heinric van Audenhoven, Willem Jans soen van Audenhoven, Heinric van den Scoet, Arnt Houtappel, Aelbrecht die Grom ende Jan Hannen soen, scepenen in Oerscot, tughen onder onsen ghemeijnen seghel, dat voer ons tomen is Jan Jans soen van Berct ende heeft erfliken ghepacht teghen Jannen Jannens Malems Gorten soen als wittighe man ende momboer Lijsbetten sijns wijfs dochter Diederick Rademekers was een stuc lands daer een huijs op staende is ghelegen int Bruijnsel in die heerscappe van Best in die parochie van Oerscot met eenre ziden aen die ghemeijnt metter andere ziden ende met beijden einden aen Jans erve des pachters voerscreven, item een stuc lands gheheyten die Huijst ghelegen inder heerstappen ende parochien voerscreven met eenre ziden aen Goetstuwen Scoemekers erve metter andere ziden neven Willems Wilneven soens erve, ende sijn ghedeelt van enen beende ghelegen in die Vier Buijnre inder heerscappen ende parochien voerscreven met eenre ziden aen Arnts erve van Best, metter andere ziden aen Diederick erfghenamen erve van der Engelsbraken onder tien loepen goets ende gheefs roggen sjaers erfspachts der gherechteJ maten van Oerscot erfliken ende alle jaer op onss Vrouwen dach Lichtwisse als men kersen bornt te ghelden ende te betalen, ende dat Jan verpachter als man ende momboer Lijsbetten sijns wijfs voerscreven ghelooft heeft op hom ende op sijn goot voer hom ende voer sijn erfghenamen na hom Jannen den pachter voerscreven ende sinen erfghenamen na hom dese voerscreven erffenissen metten huijse voerscreven te weren over den voerscreven pacht als men erve met recht is sculdich te weren ende allen voertonner af te doen sonder pacht ende tsijns dienen jaerlijcs met recht tevoren daer ute gheldende is met des vorwaerden toeghedaden dat dat huijs voerscreven staen sal tot enen onderpande des pachts voerscreven ghelijc den erffenissen voerscreven sonder ennich wedersegghen. Ghegeven in den jaer als men screef van der gheboert ons Heren dusent vierhondert ende acht op ten soeven ende tweintichsten dach in aprili.

Jan, zoon van Jan van Berct, heeft van Jan, zoon van Jan Willems Corten, en als voogd van zijn vrouw Lijsbeth, dochter van Diederick Rademekers, voor tien lopen rogge per jaar in erfpacht verkregen 1) een stuk land waarop een huis staat in het Bruijnsel te Best (belendende percelen: Jan van Berct en de gemynt), 2) een stuk land genaamd "die Huijst" te Best (belendende percelen: Goetstuwe Scoemekers en Willem Wilneven), 3) zijn gedeelte van een weiland in "de Vier Buijnre" te Best (belendende percelen: Arnt van Best en de erfghenamen van Diederick vander Engelsbraken).

79. SCHEPENOORKONDE VAN 'S-HERTOGENBOSCH
13 september 1424

(Oud administratief archief Oirschot-Best, oorkonde nr. 118)

Daniel dictus vander Notelen, filius quondam Johannis dicti Ennekens soen annuam et hereditariam pactionem decem et novem ac dimidii lopinorum siliginis mensure de Oirscot et undecim lopinorum brasii eiusdem mensure solvendam anno quolibet hereditarie mediatim in festo nativitatis beati Johannis Baptiste et mediatim in festo nativitatis Domini ex molendino venti sito in parochia de Oirscot in pastoria de Strathen et ex attinentiis et juribus eiusdem molendini universis ubicumque locorum consistentibus sive sitis, item annuam et hereditariam pactionem duorum modiorum siliginis eiusdem mensure quam pactionem quondam Arnoldus dictus die Molner filius quondam Johannis dicti Smolners solvendam habuerat ex molendino cum suis attinentiis predictis et quam pactionem iamdictam dictus Daniel erga quondam Arnoldum dictum die Molner predictum acquisierat ut dicebat in literis scabinorum de Oirscot super hoc confectis plenius continetur legitime et hereditarie supportavit magistro Martino de Zomeren et effestucando resignavit modo in talibus consueto, promittens predictus Daniel ut debitor principalis super se et bona sua omnia quod ipse omnem supportationem et resignationem ratas et firmas perpetue sine contradictione observabit. Testes interfuerunt scabini in Buscoducis Jacobus Monic et Daniel Roesmont. Datum decima tertia die mensis septembris anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto.

Daniel vander Notelen, zoon van Johannes Ennekens, heeft een jaarlijkse erfpacht van 19) lopen rogge en 11 lopen gerst van de windmolen te Strathen en een erfpacht van 2 mud rogge, die Arnoldus die Molner, zoon van Johannes Smolners, jaarlijks moest betalen en die Daniel van Arnoldus volgens schepenaakten van Oirschot had verworven, overgedragen aan meester Martinus van Zomeren.

V. b. DE VELDHOVENSE OORKONDEN (OERLE, MEERVELDHOVEN, ZEELST, VELDHOVEN, ZONDERWIJK) VANAF DE 13de EEUW

(vervolg)

26. SCHEPENOORKONDE VAN OERLE
29 december 1487

(Origineel: Archief Abdij Postel)

Wij Aert Reyners ende Roelof Wijchmans, scenenen in Oerle, tugen onder onse zegelen dat voir ons tomen is Willem Henric Korstiaens soen was, ende heeft opgedragen ende met helmelingen vertiden in enen erfeliken rechte overgegeven Janne de Gruyter tot behoef des goidshuys van Postel een stuck beemds gheheyten den Nuwen Beemdt, daer die here vanden lande een weer af is, gelegen in die prochie van Zonderwijck, met eenre ziden aen erve dat Lambrechts van den Venne te wesen plach, metter andere siden aen erve dat Korstiaens van der Neder-molen te wesen plach, met enen eynde aen Aerts erve van den Dijck ende metten anderen eynde op die Aa. Ende Willem voirscreven heeft voert geloeft Janne voirscreven tot behoef des goidshuys vorst. dit opdragen, overgeven ende vertiden voirscreven vast ende stendich te houden tot ewigen dagen ende dit stuck beemds voirscreven te weren als men erve met recht sculdich is te weren op hem ende op alle sijn goet dat hij heeft of vercrigen mach, ende allen voircommer daer in af te doen, sonder twee blancken chijns of daer omtrent. Gegeven in den jaer als men streef vander geboirte ons Heren dusent vierhondert tachtentich ende seven, opten neghenentwentichsten dach in decembri.

Willem, zoon van Henric Korstiaens heeft aan Jan de Gruyter ten behoeve van het Godshuis van Postel overgedragen een stuk weiland genaamd Den Nuwen Beemdt in de parochie Zonderwijck (belendende percelen: Lambrecht van den Venne, Korstiaen van der Neder-molen, Aert van den Dijck en de Aa).

VI. OUDE TOPONYMICA

Dit hoofdstuk zal in de volgende aflevering worden voortgezet.

VII. GENEALOGICA

1. ECHTPAREN VAN CROONENBURG van 1620 tot 1972, door A.B. van Croonenburg, Rotterdam

Zie hoofdstuk XI: Lezers leveren hun bijdrage, nr. 2, blz. 170

2. A. GENEALOGISCHE FRAGMENTEN

uit de protokollen van vrijwillige rechtspraak in het oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best

De oudste generatie staat geheel rechts; de jongste geheel links. De getallen onderaan duiden op jaartal en folionummer van het protokol (het inventarisnummer is niet vermeld).

4. BIERKENS

(gehuwd met:)

1.			Henrick t 1586	
2.		Sebastiaen t 1600	"	X Deliana Willem Goyaerts
3.	Henrick	"	"	
4.	Willem	"	"	
5.	Ryckalt	"		
6.	Adriaen	"	"	
7.	Aleyt	- - - -	"	
8.			Faes	
9.		Jan t 1610	"	
10.	Judith	"		X a. Jan Adriaen de Crom t 1610 X b. Gijsbert Gijsberts van Doren
11.	Geertruyti	"	"	X Adriaen Dirck van Hout t 1587

1. 1586/295
2. 1586/295; 1600/283v
3. t/m
6. 1586/295
7. 1586/295; 1600/283v
8. t/m
10. 1587/222; 1610/58 en 61

11. en

12. 1587/222; 1610/58 en 61; 1614/18.

5. BOLLEN

(gehuwd met:)

1.			Peter	
2.		Adriaen	"	
3.	Adriaen		"	
4.	Peter	"	"	
5.	Beertken	"	'	
6.				Jan
7.			Corstiaen	" X Lijsken (2de X)
8.		Catharina		" X Henrick Antony van Esch t 1598
9.		Laureys	?,	i,
10.	Anneken		'	"
11.		Marijken		" X Willem Henrick van de Schoot
12.		Anna	"	" X Laureys Jan Daniëls van den Dijck t 1607
13.		Dirck	te	"
14.				Dielis
15.			Marcelis t 1613	"
16.		Antony		' X Henricksken Jacob Bollen t 1613
17.	Heylken			" X Gijsbert Dielis Mop- penbrouwers

118. Barbara	Antony j	Marcelishelis	X Aert Aertsen
<u>L A</u>	<u>J</u>		
1. t/m			
5. 159 ⁹ / ₁₂₃			
6. 160 ⁴ / ₄₂₇ ; 1607/118; 1610/300; 1611/78			
7. 159 ⁸ / ₂ en 2v; 1604/427; 1607/118; 1610/300; 1611/78			
8. 1598/2 en 2v; 1607/118			
9. en			
10. 1607/118			
11. 159 ⁸ / ₂ en 2v; 1607/ ₁₁₈			
12. 1607/118; 1610/300; 1611/78			
13. 1607/118			
14. t/m			
17. 1613/356			
18. 161 ³ / ₃₅₆ ; 1620/6.			

Losse vermeldingen:

1607/7 Johan Bollen van Luijksgestel
 1615/137 Jan zoon van Dirck Bollen
 1615/151 Peterken Bollen

A. van der Meulen
 Zilvermeeuwlaan 17, Eindhoven

(wordt vervolgd)

2. B. HUWELIJKEN IN DE HERVORMDE KERKEN VAN OOSTELBEERS EN MIDDELBEERS, 1772 - 1790

Het register waarin deze huwelijken zijn ingeschreven, bevindt zich in het archief van de nederlands-hervormde gemeente van Oirschot, Best en de Beerzen. Het wordt niet vermeld in de inventaris-Kruijff.

1. ondertrouw 4-1-1772; huwelijk 19-1-1772
 LEMMES, Peter Adriaan geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 PARIDANS, Annamie geb. Hooge Mierde won. Hooge Mierde
2. ondertrouw 25-7-1772; huwelijk 11-8-1772
 LOSECAAT, Petrus geb. Asten won. Den Bosch
 advocaat in Den Bosch
 X
 VAN ESVELD, Anthonetta geb. Eindhoven won. Oostelbeers
3. ondertrouw 24-10-1772; huwelijk 10-11-1772
 VAN DE VEN, Martinus Willem geb. Haaren won. Oostelbeers
 X
 VAN SPAANDONK, Johanna Jan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers

4. ondertrouw 21-11-1772; huwelijk 6-12-1772
 BOOGERS, Johannis geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 X
 DE MILLING VAN GERVEN,
 Hendrina Jacobus geb. Veghel won. Oostelbeers
 "Gemelde personen zijn niet in de publieke kerke getrouwt, maar in de tegenwoordigheid van vrienden en buuren ten huysen en woning van den bruydegom, die wegens eene laborerende kindersiekte niet in staat was om in de publieke kerk te kunnen verschijnen."
5. ondertrouw 16-1-1773; huwelijk 31-1-1773
 ADRIAANS, Govert geb. Hilvarenbeek won. Middelbeers
 X
 REEUWS, Gerdina Hendrik geb. Westelbeers won. Westelbeers
6. ondertrouw 16-1-1773; huwelijk 31-1-1773
 VAN GILST, Jacobus geb. Oostelbeers won. Westelbeers
 X
 LUIJBREGTS, Anneke geb. Westelbeers won. Westelbeers
7. ondertrouw 17-4-1773; huwelijk niet vermeld
 VAN DER LAAK, Jan geb. Westelbeers won. Westelbeers
 weduwnaar van Margo
 Steven Wilbers
 X
 SEBREGTS, Maria Jan geb. Diesen won. Westelbeers
8. ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774
 VAN RIJTHOVEN, Jan geb. Diessen won. Westelbeers
 X
 LIJTENS, Johanna Simon geb. Oostelbeers won. Westelbeers
9. ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774
 NEWS, Dirk geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 VAN MOL, Amarens geb. Wintelre won. Westelbeers
10. ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774
 LUIJBREGTS, Antonie geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 PARIDANS, Petronella geb. Hooge Mierde won. Westelbeers
18. ondertrouw 15-1-1774; huwelijk 30-1-1774
 VAN DE MEULENGRAAFF, Adriaan geb. St.-Oedenrode won. Middelbeers
 tot voor kort te
 Oirschot
 X
 HEESTERS, Annamie geb. Middelbeers won. Middelbeers

12. ondertrouw 12-3-1774; huwelijk 27-3-1774
 VAN DER PAS, Cornelus geb. Hoogeloon won. Middelbeers
 X
 VAN MOL, Alegonda geb. Wintelre won. Middelbeers
13. ondertrouw 5-2-1775; huwelijk 19-2-1775
 LEIJTENS, Peter geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 MONEN, Annamie Jan geb. Oostelbeers won. Westelbeers
14. ondertrouw 11-2-1775; huwelijk 26-2-1775
 BULLINGS, Nicolaas Hendrik geb. Middelbeers won. Middelbeers
 X
 MEULENBROEK, Christien geb. Westelbeers won. Westelbeers
15. ondertrouw of huwelijk 23-9-1775
 VAN ANTWERPEN, Jan geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 X
 ANSFMS, Cornelia Wouter geb. Westelbeers won. Westelbeers
16. ondertrouw 6-1-1776; huwelijk 24-1-1776
 VAK RIET, Leendert geb. Asten won. Asten
 president-schepen te Asten
 en Ommel
 X
 BACKER, Maria Catharina geb. Middelbeers won. Middelbeers
17. ondertrouw 13-1-1776; huwelijk 28-1-1776
 VAN GILS, Peter Dirk geb. Westelbeers won. Westelbeers
 X
 LUIJBREGTS, Petronella
 Adriaan geb. Westelbeers won. Westelbeers
18. ondertrouw 27-1-1776; huwelijk 10-2-1776
 VAN GILST, Jan geb. Netersel won. Westelbeers
 weduwnaar van Elisabeth
 Senders
 X
 VAN BEERS, Catharina Johannis geb. Olen (België) won. Westelbeers
19. ondertrouw 3-2-1776; huwelijk 18-2-1776
 VENNIX, Hendrik geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 X
 VAN ANTWERPEN, Mechel Peter geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
20. ondertrouw 7-12-1776; huwelijk 22-12-1776
 VAN NIMWEGEN, Johannis Cornelius geb. Oostelbeers won. Oostelbeers
 president-schepen te Oostel-
 en Middelbeers

X
 VAN EEKEN, Dina geb. Hoogeloon won. Oostelbeers

(wordt vervolgd)

VIII. HUIZEN EN HUN BEWONERS TE OIRSCHOT
 VAN DE ZEVENTIENDE TOT DE TWINTIGSTE EEUW

(vervolg)

41. "Molenstraat 10; s ektie F nr. 3 2 9 4 "

In de verpondingsregisters van de herdgang Kerkhof worden de volgende eigenaars vermeld.

- A. JAN MATHIJS OERLEMANS, brouwer en tapper, circa 1650
 en zijn zuster HEYLTJEN
 "Huys en hof f"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 1, fol. 121vo
- B. ANSEM JAN GOOSSENS, brouwer en tapper 1700
 "Huys en hoff"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 1, fol. 121vo, nr. 2, fol. 128vo
- C. JACOBUS DU TROMP 1718
 "Huys en hoff"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 2, fol. 92vo
- D. HENDRICK ARIAENS VAN ACHEL 1719
 "Huys en hof aan de Lieve-Vrouwekerk"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 2, fol. 150, nr. 3, fol. 185
- E. FIENDRIEN VAN DE SCHOOT, weduwe van H.A. VAN ACHEL 1762
 "Huys en hof aan de Lieve-Vrouwekerk"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 2, fol. 150, nr. 3, fol. 185
- F. JENNEKEN HENDRICX VAN ACHEL, bij deling en koop 1769
 "Huys en hof aan de Lieve-Vrouwekerk"
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.

- verpondingsboek nr. 3, fol. 184vo, nr. 4, fol. 119
- G. GEMEENTE VAN OIRSCHOT, bij koop 1770
 "Huys en hof aan de Lieve-Vrouwekerk"
 bestemd tot Franse school
 grootte: 12 roeden
 aanslag: 2 g. 17 st. 8 p.
 verpondingsboek nr. 4, fol. 44vo, nr. 5, fol. 43vo, nr. 6, fol. 40vo
- In de kadastrale leggers van Oirschot vindt men de volgende eigenaars:
- G. GEMEENTE OIRSCHOT 1832
 Artikel 485, volgns. 1338 en 1339
 Sektie F nr. 819: Tuin, 4 roeden 60 ellen
 Sektie F nr. 820: Schoolhuis, schuur en erf, 6 roeden 40 ellen
- H. F. DE WIT, sigarenfabrikant te Bladel, bij koop (vertrokken 27-1-1886 van Oirschot naar Leende) 1883
 Artikel 3162, volgns. 1 en 2
 Sektie F nr. 819: Tuin, 4 A 60 CA
 Sektie F nr. 820: Huis en erf, 6 A 40 CA
- G. A.W. KANTERS, koster en landbouwer, bij koop (overleden 1-9-1897) 1887
 Artikel 3343
 1888 splitsing van sektie F nrs. 819 en 820; daarna:
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Huis, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Huis en tuin, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Huis en erf, 79 CA
- I. JEANNE MARIE C.T. VAN SCHAEK, echtgenote van RUDOLF H.A. Rame, kantonrechter en advocaat, bij koop (vertrokken 5-10-1898 naar Roermond) 1896
 Artikel 3808
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Huis, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Huis en tuin, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Huis en erf, 79 CA
- J. HENRICUS A.F. HOPPENBROUWERS, notaris, bij koon 1899
 Artikel 3852
 Sektie F nr. 2907: Huis en erf, 62 CA
 Sektie F nr. 2908: Stallen, 29 CA
 Sektie F nr. 2989: Stallen, 9 A 30 CA
 Sektie F nr. 2990: Arrestantenlokaal, 79 CA

- K. SUSANNA A.R.M. DOBBELAERE, weduwe van H.A.F. MOPPENBROUWERS 1907
 Artikel 3852
 Vereniging van de onder K. genoemde sektiens.; daarna:
 Sektie F nr. 3294:
 Marechauseekazerne, stal en tuin, 11 A
- L. HENRICUS C.J.M. FRANKEN, notaris te Gouda; PIET J.M. HOPPENBROUWERS, bedrijfsleider te Waterford (Ierland); JAN HIDDE NIJLAND, ingenieur te Amsterdam; JOHAN B.R. VAN DER SCHOOT, industrieel te Hillegom 1907
 Artikel 5323
 Sektie F nr. 3294: Kazerne, stal en tuin, 11 A
- M. GERARDUS SCIEEPENS, koopman, bij koop 1929
 Artikel 4826
 Sektie F nr. 3294: Kazerne, stal en tuin, 11 A
 1930 bijbouw; 1943 verbouw
- O. ANNA MARIA VAN WILL, weduwe van G. SCITIPENS 1946
 voor 7/12
 en 5 mede-eigenaars ieder voor 1/12
 Artikel 4826
 Sektie F nr. 3294: vanaf 1957:
 Huis, tuin, werkplaats en loods, 11 A
- P. JOHANNES HENRICUS SCHEEPENS
 (De Schout 14, Oirschot)
 Artikel 7009
 Sektie F nr. 3294: Molenstraat 10:
 Winkelhuis, loods, werkplaats en tuin, 11 A.

IX. DE BEZITTINGEN VAN DE GRAAF VAN BORCHGRAVE, GELEGEN ONDER BLAART HEM

(door A. van Run, Veldhoven)

Van de adellijke bezittingen, die gelegen waren onder Blaarthem, ging in 1781 ook het bezit van de Graaf Van Borchgrave door verkoop over in handen van een niet-adellijke eigenaar. De adellijke eigenaars waren Guillaume Michael Pascal Graaf van Borchgrave, heer van Bovelingen, Mechelen en Ruchelingen, lidmaat van de adellijke staat van het land van Luik en de graafschap Loon, hoge drossaard der Ambten Pacht, Montenacken, Grevenbrouck etc., en zijn zuster Maria Theresia Ferdinanda Gravin van Borchgrave, chanonesse van het adellijk stift te Munster-Bilsen (gelegen tussen Maastricht en Hasselt). Laatstgenoemde had haar broer gemachtigd, om hun gemeenschappelijke bezittingen onder Blaarthem en Zeelst te verkopen. Daartoe was op 26-5-1781 ter residentie van de gravin van Kerken

een akte gepasseerd voor notaris C.H. Maurissen, te Munster-Bilsen, en getuigen (1). De Graaf Van Borchgrave machtigt op zijn beurt Bartholomeus de Wit, advocaat te Eindhoven, bij onderhandse akte gedateerd Bovelingen 5-8-1781, om het transport van het goed te verrichten (2). Aldus worden dan op 22-8-1781 te Blaarthem, voor de schepenen Peeter Baselmans en Franciscus van der Leen, door Bartholomeus de Wit aan Matthijs van den Oever, wonende te Son, overgedragen (3):

1. huis, hof en aanglag aan de Langendijk, met de beemd oostwaarts over de Gender, 4 lopense 43 roe (belendende percelen: Jan van Rooij en Willem van Baarschot; de erfgenamen Mevrouw de douarière De Heusch; een volgend perceel; een volgend perceel);
2. alle beemden op de Gender westwaarts, 10 lop. 37 roe (belendende percelen: de Langendijk; des Gemeentens Broek; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; een volgend perceel);
3. een perceel genaamd het Hoefken op de Langendijk, 17 lop. 5 roe (belendende percelen: de Langendijk; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; Waltherus van Erken);
4. een perceel genaamd de Camp in de Smalbroeken, 6 lop. 40 roe (belendende percelen: Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; een volgend perceel);
5. een perceel genaamd Land agter aan Dongelbergens Smalbroeken, 2 lop. 23 roe (belendende percelen: Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; een volgend perceel);
6. een perceel genaamd het Land neffens heer Dongelbergens Smalbroeken, 11 lop. (belendende percelen: een volgend perceel; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; een vorig perceel);
7. een perceel genaamd de Acker over de straat, 5 lop. 20 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; de Langendijk; een vorig perceel);
8. een perceel genaamd de Dielis acker over de straat, 4 lop. 1 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De Heusch, dezelfde; de Langendijk; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck);
9. een perceel genaamd Smalbroeken en houtwassen op de Trekgraaff, 6 lop. 6 roe (belendende percelen: een vorig perceel; de kinderen Francis van Dinther; Theodoor Jean Laurent del Marmol van Eijck; de erfgenamen Mevrouw De Heusch);
10. een perceel genaamd de Dries van 't oud huijs, 2 lop. 45 roe (belendende percelen: de erfgenamen Hendrik Bartels van der Waarden; des Gemeentens Broek; Jan van Rooij; een volgend perceel);
11. een perceel genaamd Land agter den dries van 't oud huijs, 1 lop. 17 roe (belendende percelen: het vorige perceel; Johan Raassens; dezelfde; Jan van Rooij c.s.);
12. een perceel genaamd de Acker neffens de weg, 1 lop. 29 roe (belendende percelen: Johan Raassens; de erfgenamen Mevrouw De Heusch; dezelfde; de erfgenamen Bartel van Hulst);
13. een perceel genaamd de Buijtenste Dijkbeemt op den Langendijk, 4 lop. 29 roe (belendende percelen: de erfgenamen Mevrouw De

Heusch; dezelfde; de Langendijk; des Gemeentens Broek);

14. een perceel genaamd de kleijne Dijkbeemt, 4 ion. 41 roe (belendende percelen: de kinderen van de Graaf Van Borchgrave; de weduwe Hendrik Smulders c.s.; de Langendijk; des Gemeentens Broek).

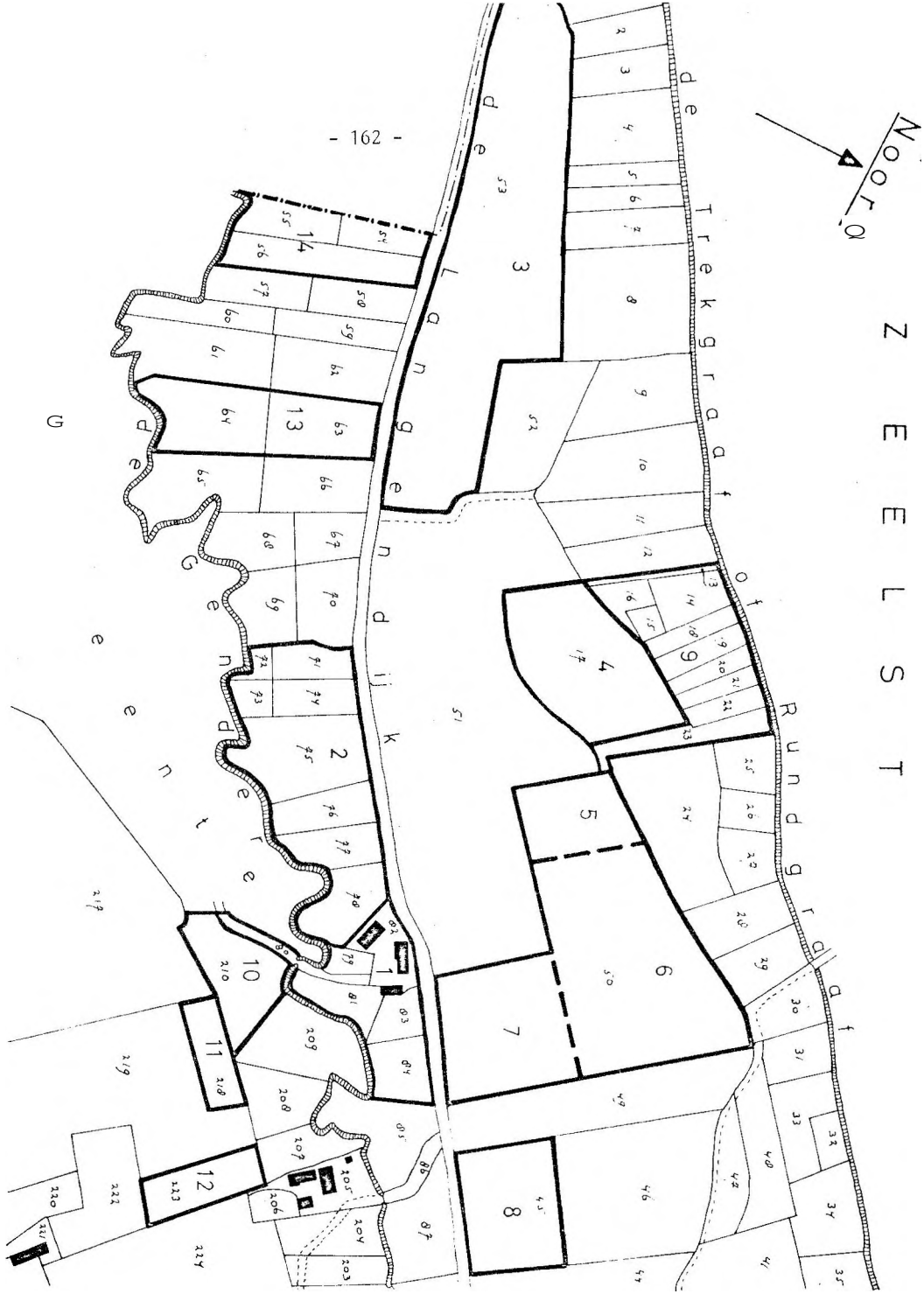
Op het hierna volgende kaartje zijn de desbetreffende percelen dik omlijnd aangegeven; de grote cijfers geven de volgorde aan, waarin de percelen in de transportakte worden genoemd. Met deze goederen wordt tevens overgedragen een "Clamptiende" genaamd de Melis tiende, die geheven wordt binnen Blaarthem. Deze tiende is belast met 11 vaten rogge Peelse maat, te betalen aan het Comtoir der geestelijke goederen van Kempenland.

De koopsom van hoeve en tiende bedraagt 3000 gulden. Om dit te kunnen betalen leent Matthijs van den Oever een bedrag van 2500 gulden van Jacobus du Pon, te Eindhoven (4), welk bedrag na verloop van 8 jaar aflosbaar wordt in termijnen van 500 gulden.

De lijst van huizenonder Blaarthem, welke is opgemaakt op 13-8-1781 (5), vermeldt als bewoonster van bovenstaande hoeve de weduwe Hendrik van den Oetelaar. Deze persoon is waarschijnlijk Margriet van de Ven, weduwe Hendrik van den Oetelaar, moeder van o.a. Richardus van den Oetelaar, de man die in hetzelfde jaar 1781 de hoeve de Heskok onder Meerveldhoven koopt (6).

De nieuwe eigenaar van de hoeve aan de Langendijk, Matthijs van den Oever, woonde ten tijde van de koop nog te Son, doch is blijkens zijn vervullen van functies in het dorpsbestuur van Blaarthem zijn bezit in Blaarthem zelf gaan bewonen en gebruiken. Dat heeft hij dan gedaan tot 5-7-1788, wanneer hij de hoeve, behalve de tiende, overdraagt aan Willem van de Ven, te Son (7). De koopsom is nu 1500 gulden plus het overnemen van nog 2000 gulden schuld aan Jacobus du Pon. De lijst van percelen is dezelfde als in 1781; echter van de belendende percelen is "de erfgenamen Mevrouw De Heusch" geworden tot "Anna de Creft", "de erfgenamen Bartel van Hulst" tot "Jan van Rooij" en "de kinderen van de Graaf Van Borchgrave" tot "Johan Abraham Rodschijt c.s.". Matthijs van den Oever is hierna weer naar Son teruggekeerd. De klamptiende houdt hij in zijn bezit tot 25-11-1793, wanneer hij hem overdraagt aan Matthijs Crooijmans te Blaarthem (8). Bij deze overdracht wordt van de klamptiende vermeld, dat hij geheven wordt over een gebied ter grootte van ongeveer 1/4 van het dorp Blaarthem grenzend aan het gebied, waarover de tiende van Baron Del Marmol van Eijck geheven wordt. Verder wordt vermeld, dat "de verkrijger zal moeten onderhouden en nakomen zodanige conventen als van en over het heffen der clamptiende met het Corpus van Blaarthem over immemoriale tijden is aangegaan en gemaakt".

De hoeve is blijkens het verpondingsregister van Blaarthem (9) op 25-8-1812 overgedragen aan Hubertus van der Weijden, die bij het opmaken van het kadaster in 1832 nog steeds eigenaar is. 'Blijkens datzelfde kadaster is het perceeltje kadastraal nr. 13, een houtwal die eertijds de scheiding vormde tussen het bezit van de Barones Van Bausel en dat van de Graaf Van Borchgrave, in 1832 nog gemeenschappelijk bezit van Anna de Creft en Hubertus van der Weijden. Ten slotte blijken in 1832 de perceeltjes kadastraal nrs. 71 en 72

eigendom te zijn van Peter Daems, de eigenaar van het Ooievaarsnest.

Noten:

- (1) Copie: Veldhoven RA 27 fol. 16v
- (2) Copie: Veldhoven RA 27 fol. 17v
- (3) Veldhoven RA 27 fol. 24v
- (4) Veldhoven RA 27 fol. 28v
- (5) Gestel, inventarisnummer G 431
- (6) Oerle-Meerveldhoven RA 282 fol. 159v t/m 164r; Campinia
- (7) Veldhoven RA 29 fol. 115r
- (8) Veldhoven RA 31 fol. 112r
- (9) Gestel, inventarisnummer G 439

X. LIJST VAN WONINGEN TE VELDHOVEN IN DE 13de EEUW

(vervolg)

II. STRAAT EN KROMSTRAAT

- 65. 1741 Antony Aart Verschoren
1746 Catrien Aart Verschuren
1757 Dezelfde; later Daniël Aart Verschuren; na enige tijd onbewoond
1766 Daniël Verschoren; onbewoond
1786 Francis Verschoren; onbewoond
- 66. 1741 Daniël Verschoren
1786 Francis Verschoren
- 67. 1741 Bartel van Gelove
1766 Jacobus van Son; medebewoonster: Hendrien Haanackers
1781 Jacobus van Son en Andries Verheggen
1786 Dezelfden; bewoners: eerstgenoemde en de weduwe van Hendrik van der Meeren
- 68. 1741 Wilbort Haanackers
1746 De weduwe van Wilbort Haanackers
1751 Dezelfde; medebewoner: Claas Blox
1757 Dezelfde, later Peter Oeijen; medebewoner: Jan Haanackers
1766 Peter Oeijen
- 69. 1741 Hendrik Swagemakers
1781 De kinderen van Hendrik Swagemakers
1786 Dezelfden; medebewoner: Dionijs Rijkers
- 70. 1741 Judocus Berenbroek; bewoner: Rijnier Uytgentfort
1746 Dezelfde; bewoner: Jacob Kuffer
1751 Dezelfde; bewoner: Hendrik de Bie
1781 Gijsberdiena Diederica Johanna Ruysch wed. J. Meijer;

- bewoner: Renritus Josephus Meijer Ruysch
71. 1741 Elisabet van Emmen
1757 Jan van Don en het kind van Willem van Emmen; bewoners: eerstgenoemde en Hendrik van Geldrop, later Arnoldus Stappers
1766 Dezelfden; bewoners: eerstgenoemde en Willem van Dommelen
1771 Jan van Don; medebewoner: Willem van Dommelen
1781 Dezelfde; bewoners: Willem van Dommelen, Johanna Heeren, de weduwe van Pank Swaans en de weduwe van Jan Schoofs
1786 Dezelfde; bewoners: Willem van Dommelen, de weduwe van Pank Swaans en Johannes van Deursen
72. 1741 De weduwe van Claas Cuypers en het kind van Daan Baltus; bewoonster: eerstgenoemde
1746 Hendrik Heeren en het kind van Daan Baltus; bewoners: eerstgenoemde en Willem van den Borne
1751 De kinderen van Hendrik Heeren; bewoner: Joseph Heeren
1757 Dezelfden; bewoners: Joseph Heeren en de weduwe van Jacobus van der Vliet
1766 Het kind van Hendrik Heeren en de weduwe van Jacobus van der Vliet; bewoners: laatstgenoemde en Joseph Heeren
1771 Dezelfden; bewoners: genoemde weduwe en Jan van der Sande
1781 Aalbert Heeren en de kinderen van Jacobus van der Vliet; bewoners: eerstgenoemde en Jacobus van der Steen
- 72a. 1757 Leendert Verschuuren
1781 De weduwe van Leendert Verschuuren
73. 1741 Francis Joris en de kinderen van Dielis van Esbeek
1751 De kinderen van Francis Joris en Truy van Esbeek
1757 Dezelfden, later Pank Swaans en Jan van Don; bewoners: aanvankelijk eerstgenoemde eigenaars, later Pank Swaans en Jan Heesters
1766 Pank Swaans en Truy van Esbeek; bestaat niet meer
74. 1741 Joseph MiCkers
1786 Dezelfde
75. 1741 Dionijs Rijkers en Hendrien Maarlant; bewoonsters: laatstgenoemde en Hendrien Rijkers
1746 Dezelfden; bewoners: Hendrien Rijkers en Marten Verhoeven
1751 Dezelfden; bewoners: Jan van Geldrop en de weduwe Kuffer
1757 Dezelfden; bewoonster: de weduwe Kaffer, later bewoners: Abraham de Jood en N. Nooije
1766 De kinderen van Dionijs Rijkers en Hendrien Maarlant;

- bewoners: Dirk Rijkers en Pank Swaans
- 1771 Antonet Rijkers en Willem de Gelder; bewoners: Jan van Sambeek en Jan Sneppen
1781 Jan van Sambeek; medebewoonster: de weduwe van Hendrik van der Meeren
1786 Dezelfde; medebewoner: Joost van Erffort
76. 1741 Hendrik Bogers; bewoonster: de weduwe van Peter Suermons
1746 Dezelfde; onbewoond
1751 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Jan ter Wedue
1757 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Jan ter Wedue, later bewoner Faas Uijtregs
1766 Dirk Hendrik Bogers; bewoner: Jacobus van Dooren
1771 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Joris van Eijk
1781 Dezelfde; afgebroken
77. 1741 Anneke Smets; medebewoonster: Jenneke van der Krieken
1746 Dezelfde; medebewoners: Hendrik van der Krieken en Peter Libregts
1751 Dezelfde; bewoner: Marten Verhoeven
1757 Anneke Smets, later haar erfgenamen; aanvankelijk bewoond door eerstgenoemde, later onbewoond
- 77a. 1761 Pieter Vlodorp; bewoner: Corst van der Heijden
1766 Dezelfde; bewoners: Stephanus Hermanni en (in het kleine huisje) Andries Meuwen
1771 Gerard Pieter Vlodorp; bewoners: Stephanus Hermanni en (in het kleine huisje) Pank Swaans
1781 Dezelfde; bewoner: Hendrik de Bie
1786 Dezelfde; bewoners: Hendrik de Bie en (in het kleine huisje) Hendrik Verlinden
78. 1741 Dionijs Rijkers
1757 Dezelfde; medebewoner: de sekretaris
1766 De kinderen van Dionijs Rijkers
1771 Hendricus van den Eijnde; bewoner: Jan Staasens
1781 Dezelfde; nu zelf bewoner
79. 1741 De weduwe van Jan van der Linden
1766 De kinderen van Jan van der Linden
1771 Gerit, Hendrik en Antonetta van der Linden
1786 Gerit en Hendrik van der Linden; medebewoner: Jan Verschuuren
80. 1741 Jenneke Baars; bewoner: Antony Ouwerks
1746 Goyert Goyers; bewoonster: de weduwe van Antony Ouwerks
1751 Dezelfde; bewoner: Jan Moeskops
1757 Het kind van Jan van Geldrop; bewoonster later: de weduwe van Hendrik van Geldrop
1766 Dezelfde; bewoners: Marten Verhoeven en de weduwe van Hendrik van Geldrop
1771 Dezelfde; bewoonster: de weduwe van Hendrik van Geldrop

1781 De weduwe van Marcus Schraven; medebewoner: Jan Smets
1786 Tieleman van Geldrop

81. 1741 Jan van den Eijnde
1751 De weduwe van Jan van den Eijnde
1781 Jan van Don

(wordt vervolgd)

XI. LEZERS LEVEREN HUN BIJDRAGE

1. De parochie van de H. Caecilia te Veldhoven onder het pastoraat van Gerardus Verhoeven, 1826 - 1875 (door Th. A. Kuypers)

D. De nastoor en mens Gerardus Verhoeven

(vervolg)

Op 18 juli 1851 was pastoor Verhoeven 25 jaar pastoor van Veldhoven. Nergens vinden we daarover iets vermeld. Aantekeningen over zijn eigen persoon zijn erg schaars. Wel kreeg hij dat jaar verlof zelf op de huiskapel van de pastorie plechtig de kruisweg op te richten. De devotie tot het lijden van Jesus Christus sprak hem sterk aan. Het verlof werd 15 juli gegeven. De eerste aanvraag hiervoor ging 10 juni de deur uit. Op 1 juli schreef hij vanuit Sint-Michielsgestel (mogelijk was hij daar als biechtvader gevraagd bij gelegenheid van een missie) zijn kortste en tevens laatste brief aan Mgr. H. den Dubbelden met enkel de volgende mededeling: "Bijzonder aangenaam zoude het wezen, indien UDHw. mij zoude gelieven te vergunnen den kruisweg in mijne huiskappelle op te rigten en mij hiertoe te delegeren. Intusschen etc..." (Archief Bisdom. Daar Mgr. te Sint-Michielsgestel op de Ruwenberg woonde, zal het briefje wel per bode gebracht zijn).

Toch verrichtte hij pas op 24 okt. 1851 de oprichting. In "Groot Rekenboek" (pag. 379) staat in extenso de officiële oprichtingsakte genoteerd: "Actus testimonialis loci de Veldhoven hac 24 Oct. 1851 (= akte opgemaakt bij de canonieke oprichting van de kruisweg in de huiskapel van de pastorie van Veldhoven, 24 okt. 1851)."

Nauwkeurig wordt daarin vermeld, dat op die dag gewijd zijn een groot houten kruis, 14 kleine houten kruisjes en 14 kleine afbeeldingen in houten lijsten, voorstellende de 14 kruiswegstaties. Te beginnen bij de evangeliekant werden de eerste 7 kruisjes op de muur bevestigd en de 7 andere op de muur aan de epistelkant. Voor iemand, die de kapel binnenkwam, waren de eerste 7 staties aan de linkerkant en de 7 volgende aan de rechterkant.

Intussen was op 13 oktober 1851 Mgr. H. den Dubbelden gestorven en werd Mgr. J. Zwijsen vicarius apostolicus van het diocees Den Bosch. Hoe bijzonder pastoor Verhoeven zich met hem verbonden voelde,

blijkt reeds uit de drukke en vaak vertrouwelijke correspondentie. Het Jubilee of de missie van 19 - 25 dec. 1852 werd geleid door twee paters Jeztaten, namelijk Willems en H. Slegers (zie: brief van 29 november 1852 aan Mgr. J. Zwijsen met aanvraag voor jurisdictie in archief bisdom). Volgens Rekening van het jaar 1852 werden vijftig gulden betaald "aan reiskosten voor de Eerw. paters Jesuiten bij gelegenheid van de missie tijdens het jubilé". Voor "'n nieuw archive kastje" werd in dit jaar f 14,-- betaald. Bij het Jubilee van 11-17 februari 1855 waren W. Beks, Pastoor van Eersel, en J. van den Tillaart, pastoor van Bergeijk-het Loo, de predikanten en biechtvaders. (Groot Rekenboek, pag. 303-304)

In 1853 begon pastoor Verhoeven maatregelen te treffen voor na zijn dood. Hij wilde een fundatie stichten en vroeg aan Mgr. J. Zwijsen verlof om hiervoor een stuk bouwland, gelegen achter de pastorie en persoonlijk eigendom, voor 1 100,-- aan het kerkbestuur van Veldhoven te mogen verkopen (brief van 9 februari 1853 in archief bisdom). Monseigneur verleende dit verlof (brief van 17 februari 1853 in archief parochie). Op 16 maart 1853 werd door notaris H. de Wit, met als getuigen Hendricus van der Linden, particulier, en Peter van Gerwen, wever, de verkoopakte opgemaakt. Als voorwaarde bij de verkoop werd gesteld, dat de koopsom van honderd gulden op het perceel gevestigd zou blijven en dat voor de intrest van vier gulden jaarlijks een zingend jaargetijd met vier waskaarsen gehouden zou worden in de R.K. Kerk van Veldhoven voor de zielerust van de verkoper of zijn overleden bloedverwanten. De verplichting hiervoor zou ingaan één jaar na zijn overlijden en ten eeuwigen dage moest hiermee doorgedaan worden (notariële akte in archief parochie). Zelf was hij uiterst nauwgezet in het nakomen van verplichtingen, welke het kerkbestuur bij schenkingen op zich genomen had. Oude verplichtingen vóór zijn tijd aanvaard en niet meer nagekomen of vergeten, wilde hij toch stipt volbrengen. Hoe consciëntieus hij in dit opzicht was, is duidelijk op te maken uit wat hij schreef bij de Rekening van het jaar 1840: "Dewijl ik hier in een oude Rekenboek - hetgene nog berust in de archiven van de kerk, door Wouter Rijkers, vroeger kerkmeester, begonnen en door zijne opvolgers vervolgd - heb aangeteekend gevonden, dat Elisabeth Rijkers, weduwe van genoemde Rijkers, in 1723 de zilvere remonstrans had vereerd onder voorwaarde dat sjaarlijks een eeuwigdurend jaargetijd zoude gedaan worden, en dewijl zulks schijnt buiten gebruik geraakt te zijn, zoo heb ik in dit jaar ZDHoogw. de zaak voorgedragen, en ZD Hoogw. heeft beslist, dat van 1826 - zedert mijn promotie alhier - de missen - en dus 14 - zouden bijgelezen worden, en vervolgens sjaarlijks aan bovengemelde bepaling zoude worden voldaan. Ook had ik een losse acte gevonden, waarbij de toenmalige Kerkmeesters - in 1749 - zich verbonden voor zekere Cornelis Schoofs (hij is overleden in het land van Goes), sjaarlijks 3 missen te laten lezen. Ook dit was buiten gebruik geraakt, en heeft ook ZDHoogw. bepaald als boven, dat gezegde 3 missen van 1826 tot nu zouden bijgelezen worden, en sjaarlijks de 3 missen voor het toekomende uit de kerkegelden zouden betaald worden. Dit waren dus 14 missen voor de Wde Rijkers, en

52 (moet zijn 42) missen voor Cornelis Schoofs bij te lezen." (In bedoeld jaar werden voor deze in totaal 56 missen f 28,-- uit de kerkekas betaald, d.w.z. vijftig cent per mis. Het "Rekenboek" en de losse akte bevinden zich in het archief van de parochie). liet herstel der hiërarchie in 1853 bracht voor de praktijk van de zielzorg weinig verandering met zich mee. Er wordt met geen woord over gesproken. Ook de Aprilbeweging zal Veldhoven wel niet in beroering hebben gebracht. Wel van belang voor de gewone zielzorg was in 1854 de dogmaverklaring van de Onbevleete Ontvangenis van Maria. Voor een vurig Maria-vereerder als pastoor Verhoeven was het een nieuwe prikkel om de devotie tot de Moeder Gods nog sterker te bevorderen. Reeds in 1853 maakte hij tijdens de meimaand extra kosten om de troon van Maria nog fraaier en mooier te maken. Als zijn parochianen, die veelal in armelijke omstandigheden leefden, hun toelucht kwamen nemen tot Maria, dan moest O.L. Vrouw ook uiterlijk iets van haar hemelse luister uitstralen. We denken nu "geëngageerd" maar het is mijn overtuiging, dat de mensen toen zich daar bij Maria "thuis" gevoeld hebben, wanneer ze met hun verdriet en zorgen daar kwamen bidden. De illusie van een betere wereld kan soms heilzamer zijn dan een sterke betrokkenheid met de bittere werkelijkheid. Zowel "Dichting" als "Wahrheit" bezitten hun eigen waarde.

Op 15 november 1853 werd Joannes Deppen benoemd tot bisschop van Samos i.p.i. en coadjutor vare Mgr. J. Zwijsen. In het archief van de parochie is één brief van zijn hand (16 juli 1855 over ruil van kerkpad). Hij deed vele vormreizen en bleef in de schaduw staan van zijn grote "baas", Mgr. J. Zwijsen.

Op bijna 80-jarige leeftijd stierf in 1854 Henricus van den Wildenberg, landbouwer van beroep, penningmeester van het kerkbestuur en jarenlang, juist ook in de moeilijke beginjaren, trouwe medewerker van pastoor Verhoeven. Geboren op 26 november 1774, huwde hij op 29 april 1804 met Joanna van Bussel (geboren te Veldhoven op 12 juli 1781). Hun huwelijk werd met zeven kinderen gezegend. Reeds onder pastoor Anthonis was hij lid van het kerkbestuur. Na zijn dood bleef de functie in zijn familie, want zijn schoonzoon Franciscus van der Sanden werd tot opvolger benoemd. Ook het penningmeesterschap ging op hem over. Franciscus of Francis van der Sanden was op 21 januari 1813 te Veldhoven geboren en huwde 11 mei 1844 (op die dag waren er vijf bruidsparen tegelijk) met Catharina van den Wildenberg (geboren 5 maart 1813). Uit hun huwelijk werden zes kinderen geboren.

De tweede kerkmeester, ook reeds in functie onder pastoor Anthonis, was Josephus of Joost van Esbeek, van beroep landbouwer. Hij stierf in 1874, één jaar voor de dood van pastoor Verhoeven en werd opgevolgd door Lambertus Klessens, koopman, uit Bergeijk. Josephus van Esbeek was op 26 augustus 1791 te Veldhoven geboren en 15 juni 1817 gehuwd met Henrica van den Eijnden (geboren te Veldhoven op 13 mei 1774). Hun huwelijk bleef kinderloos.

Wanneer we Lambertus Klessens, die pas in 1874 kerkmeester werd, niet mee tellen, dan heeft pastoor Verhoeven in zijn bijna 50-jarig pastoraat slechts drie kerkmeesters gehad. Twee van hen hadden nog pastoor Anthonis, die zich geen zorgen over geld maakte, meegemaakt.

Het omschakelen op pastoor Verhoeven zal hun zeker niet gemakkelijk gevallen zijn.

Er wordt zo vlug gezegd, dat het kerkmeesterschap een erebaantje was en niets voorstelde, dat de kerkmeesters hun patroonsfeest vierden op de dag van Onnozele Kinderen en dat het enkel jaknikkers van de pastoor waren, zeker bij wilskrachtige figuren als pastoor Verhoeven. Toch vergeten we dan, dat deze mensen in hun eigen gemeenschap een naam hadden op te houden - niemand wordt graag voor onnozel aangezien -, bij de jaarlijkse omgangen in de parochie alle kritiek - gerechtvaardigd of niet - hadden op te vangen en in een arm-lastige parochie toch maar de taak op zich namen om alles draaiende te houden. Zij moesten het beleid van pastoor Verhoeven verdedigen en wanneer zij daar niet achter stonden, zouden zij als nuchtere boeren dit zeker hebben laten blijken.

Op het gebied van financiën en onderhoud van kerk en pastorie waren de kerkmeesters de naaste en meest vertrouwde raadgevers van de pastoor, met hem droegen zij de verantwoordelijkheid voor alle ingekomen en uitgaande gelden. De Rekening van het jaar 1855 begint aldus: "Rekening en Verantwoording, welke bij deze aan het Kerkbestuur der parochie van de H. Caecilia te Veldhoven is doende Francis van der Zanden, penningmeester van voornoemd kerkbestuur, wegens de inkomsten en uitgaven der Kerkekas van die parochie, gedurende het dienstjaar 1855." (Hier wordt het woord "parochie" gebruikt.)

Het kerkbestuur in Veldhoven bestond uit pastoor, President en tevens secretaris, en twee leden, waarvan één de functie van penningmeester en loco-secretaris op zich nam. In 1854 voerde Mgr. J. Zwijsen het "Algemeen Reglement op de Kerkbesturen in het Bisdom Den Bosch" in. Volgens dat reglement dienden de kerkbesturen minstens viermaal per jaar te vergaderen en in een notulenboek aantekening te houden van hun vergaderingen. Ook werd vanaf 1855 een uniform formulier voor "Rekening en Verantwoording" voorgeschreven. In het archief van de parochie bevindt zich dit boek met als titel: "Boek waarin de vergaderingen van het R.C. Kerkbestuur staan aangeteekend beginnende met 1854." Conform bovenvermeld Reglement werd op de vergadering van 31 december 1854 het schema van de vier bijeenkomsten vastgelegd. In feite waren het de vier keren, dat ook vroeger al de kerkmeesters op de pastorie bijeenkwamen. De eerste vergadering zou gehouden worden op de tweede zondag na Pasen. Op deze dag moest de banken- en stoelenpacht betaald worden. De tweede vergadering was rond het feest van O.L. Vrouw van de Berg Karmel. Op deze vergadering werden de communicantengelden afgedragen. Aan de pastoor werd zijn halfjaarlijkse traktement en aan de kosteres enz. hun jaarsalaris uitbetaald. De derde vergadering zou gehouden worden op de eerste zondag van oktober, op welke dag de gelden van de processieflambouwen werden afgedragen. De vierde vergadering was gepland op het einde van het jaar. De communicantengelden, die in twee gedeelten werden opgehaald, moesten afgedragen worden. Aan de pastoor zou zijn halfjaarlijks salaris en het kostgeld voor de kapelaan worden uitbetaald. Op deze vergadering zou ook de jaarrekening afgesloten worden.

Tot en met de tweede vergadering van 1870 heeft pastoor Verhoeven iedere vergadering genotuleerd, met uitzondering van het jaar 1859, waarvan niets vermeld staat. Elke vergadering werd in het notulenboek door het voltailig kerkbestuur ondertekend. Het verslag is erg summier, in feite zijn het formele mededelingen dat er vergaderd is. Hoe summier deze verslagen zijn, wordt duidelijk als we weten dat alle verslagen vanaf 31 december 1854 tot en met de tweede vergadering van 1870 nog geen 14 volle bladzijden beslaan. Na 1870 heeft pastoor Verhoeven geen verslag meer gemaakt.

Voor onze kennis over deze jaren is dit verslagboek van weinig betekenis. Er staan enkele beslissingen in genoteerd, die genomen zijn in verband met de banken- en stoelenpacht. Dit alles vinden we ook in "Statistiek" vermeld. Het enige nieuwe is, dat in de vergadering van 31 december 1856 provisorisch besloten werd een nieuwe toren te bouwen en daarvan een bestek te laten maken. De geschiedenis leert ons, dat het enkel bij plannen gebleven is. Het heeft er alle schijn van, dat rond deze jaren de vitaliteit van pastoor Verhoeven aan het tanen ging. De financiën van de kerk werden steeds beter, maar waarschijnlijk heeft pastoor Verhoeven opgezien tegen verbouwing en nieuwe schulden. Zijn opvolger moest dat maar doen. Hij zou zorgen voor een goede "spaarpot".

(wordt vervolgd)

2. ECHTPAREN VAN CROONENBURG (Kroonenburg, Cronenburg, Croonenborgh) van 1620 tot 1972, genummerd in alfabetische orde der voornamen met ouders en kinderen VAN CROONENBURG (door A.B. van Cronenburg, Catharinastraat 40 B, Rotterdam, tel. 010 - 52 26 51)

(vervolg)

177. IIENRICUS ADRIAANS VAN CROONENBURGH 9-6-1726 Best
met
Barbara van Dormaele
V. Adriaan Peters van Croonenburgh
M. Maria Johanna Blickx
Kind: (Best)
Elisabeth, 17-10-1760
178. HENDRIKUS BARTHOLOMEUS VAN CROONENBURG 18-4-1913 Tongelre
9-4-1937 te Eindhoven
met
Maria Anna Catharina Hendriks 29-8-1919 Valkenswaard
t 23-8-1954 Eindhoven
- V. Petrus Henricus van Cronenburg
M. Maria Thomasse
Kinderen: (Eindhoven)
Marianna Maria, 1-9-1937
Petrus Henricus :Wilhelmus Emeritus, 5-8-1938

- Emilius Wilhelmus Emeritus, 19-4-1940
Maria Adriana Celesta, 14-6-1941
Henriëtte Johanna Maria, 8-7-1943
Augusta Johanna Henriëtte 25-10-1944
Johannes Franciscus Antonius, 16-5-1946 t 3-2-1947
Bartholomeus Johannes, 15-7-1947
Jacobus Franciscus, 22-2-1949
Johannes Wilhelmus Thomas, 24-5-1950
Franciscus Thomas Josephus, 30-11-1951
Wilhelmus Marinus, 7-6-1954 t 8-6-1954
179. HENDRIK DENISSE VAN CROONENBURGH
13-2-1763 te Oirschot
met
Willemijn Wouters van de Schoot
180. HENRICUS DIELISSSE VAN CROONENTORGH 15-6-1749 Best
17-1-1768 te Oirschot
met
Adriaantje Cornelisse Snellaars
V. Egidius Henricus van Croonenborgh
M. Johanna Leonardus Tiebos
181. HENDRIKUS JOHANNES VAN CROONENBURG 27-10-1781 Best
23-2-1811 te Best
met
Maria Anna de Foov
V. Johannes Peters van Kroonenburg
M. Willerájn Symons van Hees
Kinderen:
Theodorus, 9-11-1811
Willem, 25-9-1812
Joanna Maria, 28-3-1814
Joannes, 16-2-1816
Petrus, 21-9-1817
Joannes, 20-4-1819
182. HENRICUS JOHANNES VAN CROONENBURG 1-12-1891 Best
te Sint-Oedenrode
met
1) Anna Magdalena Maria Josephina 30-3-1893 Sint -Oedenrode
van Acht t 22-11-1930 Best
15-4-1932 te Sint-Oedenrode
met
2) Maria Josepha van den Berk 6-3-1895 Woensel
V. Cornelius van Cronenburg
Henrica van de Sande
Kinderen:
uit huwelijk 1): (Best)
Cornelis Johannes Hendricus, 30-1-1924
Anna Maria Henrica, 24-4-1925
Henrica Maria Magdalena, 10-6-1926

- uit huwelijk 2): (Best)
Magdalena Martina, 11-4-1933
Martha Paulina Maria, 25-4-1935
Paulus Henricus, 3-10-1937
183. HENDRIK JOSEPHS VAN KROONENBURG 18-7-1733 Best
t 22-11-1809
10-2-1782 te Oirschot
met
Elisabeth Jan Wouters van de Schoot
19-10-1788 te Oirschot
met
Adriana Hendrixx de Croon
V. Joseph Dionisius van Kroonenburg
M. Maria Anna Adriaan Stokkelman
184. HENRICUS JUSTUS VAN CRONENBURGH
28-2-1623 te Best
met
Maria Arnoldus Schiintkens
Kinderen (Best):
Justus, 20-2-1625
Arnoldus, 1-10-1627
Maria, 30-3-1631
Paulus, 5-7-1633
Johannes, 4-2-1636
Anna, 4-2-1639
185. HENRICUS PAUWELS VAN CRONENBURGH
3-5-1704 te Oirschot
met
Maria Rutten van Crevelt
Kinderen:
Henricus, 18-11-1711
Leonardus, 10-6-1716
186. HENDRICUS PETRUS VAN CRONENBURGH
8-7-1703 te Best
met
Maria Johanna van den Heuvel
Kinderen (Best):
Wilhelma, 20-6-1706
Johannes, 27-9-1709
Egidius, 30-9-1713
187. HENRICUS WILHELMUS VAN CROONENBURGH
30-1-1774 te Oirschot
met
Anna Maria Joannes van den Berck
Kinderen:
Joannes, 23-3-1775
Wilhelmus, 23-12-1776
Leonardus, 14-3-1782

188. HENRICA VAN KROONENBURG 15-10-1802 Best
8-7-1838 te Oirschot
met
Joannes Haners 31-5-1802
M. Helena van Kroonenburg
189. HENDRIKA VAN KRONENBURG 2-10-1904 Oirschot
4-10-1933 te Oirschot
met
Hendrikus Hoppenbrouwers 27-11-1903 Oirschot
V. Josephus van Kronenburg
M. Johanna van Bommel
190. HENDRINA GIJSBERTS VAN CROONENBURGH
17-1-1688 te Eindhoven
met
Daendel Hendricx
191. HENRICA GISBERTUS VAN CROONENBURGH
21-4-1693 te Best
met
Gerardus Godefridus van de Laeck
192. HENDRICA GIJSBERTS VAN CROONENBURGH
21-9-1708 te Oirschot
met
Daniël de Rooy
193. HENDRINA GIJSBERFARIËNS VAN CROONENBORGH ..-12-1672 Oirschot
13-2-1695 te Oirschot
met
Anthonius Verasdonck
V. Gijsbertus Adriaan van Croonenborgh
M. Maria Hendrickx van Rooij
194. HENRICA JOANNES VAN CROONENBORCH
15-2-1665 te Best
met
Arnoldus Antonius van den Venne
195. HENRICA MARIA JOHANNA VAN KRONENBURG 14-9-1929 Best
10-1-1961 te Best
met
Johannes Adrianus Schepens 23-5-1927
V. Johannes Cornelis van Kronenburg
M. Antonia Maria van Laarhoven
196. HENRICA MARIA MAGDALENA VAN KRONENBURG 10-6-1926 Best
15-5-1962 te Best
met
Adrianus Franciscus Josenhus Verhoeven 24-3-1931 Schijndel
V. Henricus Johannes van Kronenburg
M. Anna Magdalena Maria Josephina van Acht

(wordt vervolgd)

XII. A. ARNOLDUS FEY GEINTERESSEERD IN DE VUGHTSE TIEND

(door Ton Kappelhof)

Onlangs verscheen er van de hand van G.T. Haneveld een boekje over de beroemde en in zijn tijd veel geconsulteerde Oirschotse medicus Arnold Fey. Het hele leven van Arnold Fey is doorspekt met sensationele gebeurtenissen en zijn methoden zouden in onze tijd zeker niet voor wetenschappelijk doorgaan. Desalniettemin stelden velen waaronder zelfs het hof van koning Lodewijk XIV van Frankrijk en de prins van Oranje hun vertrouwen in hem. Dit alles heeft hem bepaald geen windeieren gelegd en hij eindigde zijn leven in 1679 zelfs als heer van Kranenburg, een plaats in het hertogdom Kleef. Op zijn kosten werd het fraaie huis "Hof van Solms" gebouwd, dat nu nog een van de voornaamste monumenten van Oirschot vormt. In de archieven van de Duitse Orde te Vught trof ik kort geleden een ander bewijs aan voor de rijkdom, die Fey had weten te vergaren en die hij graag in onroerend goed wilde beleggen (1).

In 1662 besloot het kapittel van de balije Oudenbiezen van de Duitse Orde in een vergadering te Maastricht bijeen de commanderij van Vught op te heffen en haar goederen te verkopen. Commanderij is de naam voor een vestiging van deze geestelijke ridderorde, die aan het eind van de 12de eeuw werd gesticht en tot 1525 haar hoofdzetel had in het verre Oost-Pruisen (thans Pools gebied). De orde was onderverdeeld in balijen en deze op hun beurt weer in commanderijen. In het midden van de 13de eeuw ontstond de commanderij van Gemert en waarschijnlijk pas in het eerste kwart van de 14de eeuw de commanderij van Vught. Laatstgenoemde commanderij is altijd zeer bescheiden van omvang geweest. Haar bezit bestond uit de tienden van de Vughtse St. Lambertusparochie, uit een handjevol cijnzen en pachten en uit het commanderijhuis met enige belendende percelen, gelegen tegenover de St. Lambertuskerk van Vught.

In 1639 hadden de Staten-Generaal beslag laten leggen op de goederen van de commanderij van Vught en sedertdien was een normale gang van zaken voor de Duitse Orde onmogelijk geworden. Men besloot derhalve tot de liquidatie over te gaan. In 1663 werd de plaats van het aan het eind van de 16de eeuw verwoeste commanderijhuis voor f 5000,-- verkocht, in 1670 volgde het Masschereelshuis in de St. Jorisstraat in 's-Hertogenbosch. Het meest waardevolle bezit waren echter de tienden, waartoe behalve de tienden van de St. Lambertusparochie van Vught ook nog de Oude Tiend in de St. Petrusparochie van Vught behoorden. Uit enige bewaard gebleven brieven blijkt, dat in 1669 Ambrosius Virmundt, commandeur van Gemert, hiertoe gemachtigd door het kapittel van de balije Oudenbiezen in onderhandeling was met Arnold Fey, die graag de tienden wilde kopen. Op 13 juni 1669 schrijft Arnold Fey, dat hij zo spoedig mogelijk uitsluit wil en dat hij het benodigde geld al gereed heeft liggen. De koopprijs zou f 40.000,-- moeten bedragen. Hij dringt aan op spoed, want, zo zegt hij, ik wil mijn "capitael" niet renteloos onder mij houden en daarom weten, of de koop doorgaat. Nadat de commandeur van Gemert aan zijn overste dit bericht

heeft doorgegeven, schrijft deze op 28 juni daaraanvolgend, dat de verkoop voor het genoemde bedrag wat hem betreft door mag gaan. Na het sluiten van een voorlopig koopkontraat moet het kapittel de transactie nog bekrachtigen, maar het is nog niet bekend, wanneer men bijeen zal komen wegens de zich in Maastricht, de vergaderplaats, nog steeds uitbreidende besmettelijke ziekte. De landcommandeur schrijft te hopen, dat ook zij niet getroffen zullen worden (vermoedelijk gaat het hier om de pest, die in dat jaar op meerdere plaatsen in de Spaanse Nederlanden woedde, b.v. in Brussel).

Kennelijk is men niet tot overeenstemming gekomen, want in 1670 wordt nog gekorrespondeerd over de belegging van de koopsom in schuldbekentissen die een rente geven van 3%. De koop moet inderdaad niet zijn doorgegaan, want de Duitse Orde zou de tienden ongestoord blijven bezitten tot de komst van de Fransen in 1794 toe. Heeft de vlucht van Arnold Fey in het voorjaar van 1672, voorafgegaan door een vertraging omdat men het niet eens kon worden, de uitvoering van het plan verijdeld? Een koopsom van f 40.000,-- voor de gehele tiend is voor die tijd een zeer groot bedrag en bewijst, dat Arnold Fey in die tijd een zeer gefortuneerd man geweest moet zijn.

We hebben ons nog afgevraagd, of dit bedrag niet te hoog was en daarom een berekening gemaakt van de opbrengst van de Vughtse Tiend. Als graanprijs werd de gemiddelde prijs van de rogge in 's-Hertogenbosch genomen en voor de opbrengsten van de Vughtse Tiend kon geput worden uit de archieven van de Duitse Orde (2). De uitslag van dit stukje rekenwerk luidt, dat Arnold Fey had kunnen rekenen op een rendement van ongeveer 4,5% op zijn geïnvesteerd kapitaal. Gezien de rentestand die in die dagen in de regel op 4 á 4,5% heeft gelegen en soms zelfs maar 3% bedroeg (zie hierboven), was dit dus volkomen verantwoord. Als tiendbezitter kon de kapitaalkrachtige Fey zelfs nog wachten met het verkopen van zijn rogge en boekweit totdat de graanprijzen sterk waren gestegen. De tiend werd immers grotendeels in natura geïnd. Met name in het voorjaar, wanneer de oude voorraden uitgeput begonnen te raken, stegen de prijzen nog tot boven het peil, waarop deze berekening is gebaseerd.

Noten:

1. Archieven van de Duitse Orde te Vught (Rijksarchief in Noord-Brabant) nr. 199 (nieuwe inventaris).
2. Zie voor de roggeprijzen het oud-archief van de stad 's-Hertogenbosch (gemeentearchief 's-Hertogenbosch), nr. A 180 (Notulenboek schepensbank 1698 - 1700), f 61r-62v en voor de opbrengsten van de Vughtse tienden: Archieven van de Duitse Orde te Vught, nrs. 200 en 232.

XII. B. DE ERFENIS VAN DOKTER FEY

Over leven en werk van dokter Aart (Arnoldus) Fey, die op 5 januari 1633 te Oirschot werd geboren, schreef de heer W. Klaasen in Campinia jaargang III, blz. 78 - 82. Fey was heer van Ktanenburg, een stadje in Duitsland (ten westen van Kleef). Daar werd hij, na er ongeveer zeven jaar te hebben gewoond, begraven op 25 april 1679. Waarschijnlijk was hij ongehuwd; in elk geval liet hij geen wettige kinderen na. Zijn uitgebreide nalatenschap, de vrucht van hard werken, koppig proces voeren tegen "wanbetalers" en onverdroten roem vergaren, viel ten deel aan Johannes van Wamel, de man van zijn jongste zuster Maria. Op 13 mei 1679 werden de onroerende goederen uit de erfenis, voor zover ze onder Oirschot en Best gelegen waren, getaxeerd door Jacobus van Nahuijs, plaatsvervangend schout, en Nicolaas Hoppenbrouwer en Bartel Buckinckx, schepenen van de vrijheid Oirschot-Best. Dit in verband met de belasting die moest worden betaald bij vererving in de zij-lijn, de zogenaamde 20ste penning of het recht van de collaterale successie. Aangezien nog geen afscheiding tot stand was gebracht van de "moederlijke goederen" (de goederen die Aart Fey van zijn moeder had geërfd en die eventueel naar haar familie zouden moeten teruggaan) werden de bezittingen als het ware in gedachten reeds gehalveerd, en voorlopig voor de helft aangeslagen. Geschat werden de hierna opgesomde goederen:

1. De huizen met tuinen, zaai- en weilanden die voorheen gebruikt werden door de Carmelitessen; met de pachterswoning en het daarbij behorende land in totaal 231 lopenzaad. Dit complex lag in de herdgang Kerkhof aan de Nieuwstraat, en wel tussen enerzijds de bezittingen van Herman Stockelmans, Jacob Zeelants en Jan van den Laack, en anderzijds die van Adriaan Hendriks van Beerendonck, Hendrik Janssen Verhoeven en Jan Ansem Goossens. Helft van de waarde: 550 gulden.
2. Een stuk akkerland van 2 lopenzaad, eertijds verworven van Hendrik Jacobs, gelegen onder Kerkhof tussen enerzijds het goed van Lysbeth weduwe van Theodorus van der Heijden en anderzijds de gronden van Aart Janssen Moescop en Hendrik Michiels van Achel. Helft van de waarde: 40 gulden.
3. Een stuk grond van 3 lopenzaad en 8 roeden onder Kerkhof, genaamd "Aart de Leeuw Acker", gelegen tussen de bezittingen van Jan Adriaan Leyten, de kinderen van Gijsbert Melchiors van den Heuvel en Herman Stockelmans. Helft van de waarde: 45 gulden.
4. Een akker van 11 lopenzaad onder Kerkhof, genaamd "den Waterlaat", gelegen tussen enerzijds het goed van Aart Janssen Moescop en anderzijds het hier onmiddellijk vd6r genoemde perceel. Helft van de waarde: 26 gulden 5 stuivers.
5. Twee perceeltjes akkerland, samen 2 lopenzaad groot, onder Kerkhof in de Heuvelse Akkers, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van Herman Stockelmans en anderzijds die van sekretaris Peter van Andel. Helft van de waarde: 30 gulden.
6. Een gagelveld van 5 lopenzaad onder Kerkhof aan de Heuvel, gelegen tussen enerzijds het goed van Andries Schellekens en anderzijds de

- gemene grond. Helft van de waarde: 75 gulden.
7. Het oude en het nieuwe huis van dokter Fey, met het vervallen huisje dat eertijds toebehoorde aan Anthonis van den Velde, samen met tuinen en dergelijke 31 lopenzaad groot. Dit complex lag onder Kerkhof aan de Koestraat, tussen enerzijds de goederen van Francina weduwe van Dirk Toirkens met haar kinderen en anderzijds huis en tuin van Adriaan van Riethoven. Helft van de waarde: 1200 gulden.
 8. Een hooibeemd van 4 lopenzaad in de herdgang Motel, genaamd "de Swartvoort", begrensd door de gemene gronden. Helft van de waarde: 30 gulden.
 9. Een stuk hooiland van 8 lopenzaad in de herdgang Hedel, genaamd "den Diepenbeemt", gelegen tussen enerzijds de grond van Daniël van Winteroy en anderzijds die van Hendriksken weduwe van Aart Janssen Smetsers. Helft van de waarde: 75 gulden.
 10. Een perceel weiland van 6 lopenzaad onder Audenhoven, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van de kinderen van Jacobus Pardo en anderzijds die van Adriaan Peter Schepens. Helft van de waarde: 77 gulden 10 stuivers.
 11. Een stuk Broes- en weiland van 21 lopenzaad onder Hedel, gelegen tussen enerzijds de grond van de kinderen van Lavreys Cornelissen en anderzijds de straat. Helft van de waarde: 35 gulden.
 12. Een akkertje van 1 lopenzaad onder Hedel, genaamd "in de Casellaars", gelegen tussen de goederen van de kinderen van Lavreys Cornelis Snellaarts en de gemene steeg. Helft van de waarde: 20 gulden.
 13. Een huis met tuin en landerijen, samen 10 lopenzaad en 10 roeden, in de herdgang Verrenbest aan "den Middeldrom", gelegen naast het goed van Jan Jan Michiels en verder omsloten door gemene grond. Helft van de waarde: 237 gulden en 10 stuivers.
 14. Een weitje van 1 lopenzaad en 40 roeden onder Verrenbest, gelegen tussen enerzijds de bezittingen van de kinderen van Dirk Aart Hermans en anderzijds die van Hendrik Dirks van de Camp. Helft van de waarde: 18 gulden.
 15. Een heiveldje van 31 lopenzaad onder Verrenbest in de Vleut, genaamd "Nollants Beemtje", gelegen tussen enerzijds het goed van Hendrik Peter Joosten en anderzijds dat van Bernard Janssen van Audenhoven. Helft van de waarde: 50 gulden.
 16. Een perceel van 3 lopenzaad onder Verrenbest, genaamd "de Kelderse Hoeve", gelegen tussen enerzijds de grond van Jan Rutgers van der Vleuten en anderzijds die van de kinderen van Nicolaas van de Spijcker. Helft van de waarde: 40 gulden.
 17. Een hooiveld van 6 lopenzaad onder Verrenbest aan de Vleutstraat, genaamd "de Beverse Velden", gelegen tussen enerzijds de grond van de erfgenamen van Willem Willem Kemps en anderzijds die van Jacob Willem Kemps. Helft van de waarde: 62 gulden en 10 stuivers.
- De halve waarde van het totaal dezer goederen kwam op 2611 gulden en 15 stuivers. Hierop moest een belasting worden betaald van 5 procent (20ste penning), te weten 131 gulden, 3 stuivers en 8 penningen.

XIII. DE HEREN VAN VUGHT EN OIRSCHOT IN DE 12de EN 13de EEUW

(door T. Klaversma, Boerhaavelaan 52, Eindhoven)

(vervolg)

4. Was Petronilla, vrouwe van Stapele, later Petronilla, vrouwe van Herlaar?

Het valt op, dat in de oorkonde van 1219 de vrouwen bij de lekengetuigen sterk in aantal domineren. Vermoedelijk was Hildegondis de bestorven of onbestorven weduwe van de Brabantse leenman Jan van Bladel. Deze laatste had tot 1215 de molen te Wolfswinkel bij Bladel van de hertog in leen; daarna werd de abdij van Postel ermee beleend (1). En misschien was Petronilla van Stapele de vrouw of aanstaande vrouw van Dirk, heer van Herlaar, die met verscheidene andere edelen uit onze streken aan de kruistocht naar Damiate deelnam (2). Want een Petronilla, vrouwe van Herlaar, schonk in 1227 tolvrijheid in heel haar gebied aan Postel (3). En in 1235 ontving dat klooster van haar een cijns van 10 penningen uit goederen te Reusel; nu met toestemming van haar zoons Diederik en Godfried, die dus blijkbaar de jaren des onderscheids hadden bereikt (4). Onder de weldoensters van het Oirschotse kapittel wordt Petronilla niet genoemd, evenmin als Jutta van Stapelen. Wellicht heeft zij méér gevoeld voor de steun aan behoeftigen, een taak waarvan de monniken en nonnen van Postel zich intensief kweten. In die tijd werd Postel door vele vrouwen begiftigd; het liefdadigheidswerk schijnt hen aangesproken te hebben (5). Bovendien is het mogelijk, dat het kapittel toen niet zo veel behoefte had aan steun. Dit zou bijvoorbeeld kunnen blijken uit het feit, dat de Oirschotse kanunnik Apollonius in 1216 Postel een mooie gift deed toekomen, namelijk een jaarcijns van 7 Keulse penningen en een vierde van de tienden van Casteren (6). Petronilla's zoons echter begiftigden het Oirschotse kapittel wel: zij zijn naast Willem van Stapelen en de familie Van Vught de enige hoge edelen, die als weldoeners van vffir 1300 in het jaargetijdenboek voorkomen. Diederik, heer van Herlaar, ridder, schonk aan de kanunniken 15 penningen jaarlijks. Godfried van Herlaar, ridder, deed een jaarlijkse gift van 41 vat deels rogge deels mout. Er zijn dus aanwijzingen, dat Petronilla van Stapelen de latere Petronilla van Herlaar was, maar door gebrek aan verdere gegevens durf ik hierover geen definitieve uitspraak te doen.

5. Het geslacht der heren van Vught in de 13de eeuw.

In de eerder genoemde Postelse oorkonde van 1219 treffen we ook aan: Agnes, vrouwe van Vught; in de getuigenrij op de tweede plaats, na haar zoon Boudewijn. Zij heeft voor zover we uit de bronnen weten nooit iets aan Postel geschonken, wel aan het Oirschotse kapittel. Het jaargetijdenboek vermeldt namelijk, dat de kanunniken van haar 6 Keulse penningen per jaar ontvingen, die betaald moesten worden uit "Hameide" op de dag van Maria Geboorte. Het valt op, dat de kanunniken

ook van heer Daniël van Dendermonde 6 Keulse penningen uit Hameide hadden, die eveneens op Maria Geboorte moesten worden betaald. We mogen aannemen, dat deze Daniël dezelfde is als degene, die na Egidius Berthout voorkomt als getuige in de hierna te behandelen vredesovereenkomst van 1232 tussen Boudewijn, heer van Vught, en Hendrik I, hertog van Brabant. Misschien is hij ook de tweede lekengetuige in een oorkonde van 1224, waarin Dirk, heer van Altena - zoon van een Boudewijn van Altena -, erkent een lening van de abdij Afflighem te hebben ontvangen (7). Of hij ook de Daniël de Tendiremunde is, die als getuige voorkomt in een oorkonde van keizer Frederik II uit juli 1226, waarin de laatste een akkoord bevestigt tussen de Duitse Orde en een Jacob van Amigdala, valt niet te zeggen (8). E. Warlon vraagt zich in zijn standaardwerk "De Vlaamse adel vóór 1300" af, of deze Daniël (1224-1232) een zoon was van Boudewijn van Dendermonde (1151-1153), die weer - evenals een oudere Daniël van Dendermonde - een jongere broer was van Walter I, heer van Dendermonde (1145-1171). Het lijkt echter - gelet op de tijdsafstand van 80 jaar - waarschijnlijker, dat er tussen een eventuele zoon van Boudewijn van Dendermonde en de Daniël van 1232 ten minste één generatie moet worden ingevoegd. Trouwens: in 1176 heeft Walter II van Dendermonde een neef Daniël, en tegen 1200 is een Daniël, zoon van Walter van Dendermonde, getuige in een oorkonde van Adelissa, weduwe van Gerard van Grimbergen (9). Hoewel de identiteit van Daniël van Dendermonde dus niet precies is vast te stellen, mag mijns inziens toch worden gekonkludeerd, dat er familiebanden hebben bestaan tussen het geslacht van de heren van Dendermonde en dat van de heren van Vught. Het is hierbij de vraag, of Agnes, vrouwe van Vught, een Dendermonde was, of dat de band al eerder tot stand was gekomen. Het is mogelijk, dat met "Hameyde", waaruit de Oirschotse kanunniken zowel van Agnes als van Daniël 6 Keulse penningen bezaten, het goed Ter Ameyden of Termeyen in de heerschappij Straten te Oirschot is bedoeld. Dit heette later ook (naar Boudewijn van Vught?) het "Boudewijnsleen" (10).

Noten:

1. Archief abdij Postel
2. Hij was getuige in een oorkonde, die door graaf Adolf van Berg in het kamp voor Damiate werd uitgevaardigd. (Th.J.Lacomblet, Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins II nr. 72). Een Luiks edelman drong als eerste Damiate binnen. Mogelijk heeft ook Jan van Bladel aan die kruistocht deelgenomen.
3. Archief abdij Postel
4. Th. Ign. Welvaarts, Geschiedenis van Reusel naar de archieven van Postel, blz. 30
5. Gastvrijheid, zorg voor het omwonend landvolk en terugkeer naar het gemeenschapsleven uit de eerste tijd van de christelijke kerk waren toen erg in trek. Zie: C. Damen, De Orde van Sint-Benediktus in Nederland, blz. 26 e.v.

6. J. Hermans, Inventaris Archief Postel
7. E. de Marneffe, Cartulaire d'Afflighem, nr. 340, in: Analectes ecclesiastiques de la Belgique, IIe section 1-7, Leuven 1900
8. A. de Vlaminck, Cartulaire de la ville de Termonde, Gent 1883, blz. 174
9. Idem, blz. 47 en 68
10. A. Zom, in: Camoinia, jaargang IV, blz. 76 78.

(wordt vervolgd)

XIV. ARCHIVALIA AANGAANDE DE OUDE KEMPISCHE GILDEN

(vervolg)

17. Wijziging van het reglement van het Sint-Barbaragilde te Oirschot, 1630

Bron: oud-rechterlijk archief van Oirschot en Best, inv. nr. 155, folio 283 - 284.

Alsoo dye eedele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeyne gildebroederen van de eedele reyne maget ende martelerse Sinte Barbara in het maecken ende concipiëren van henne ordinantiën ende cartren, gepasseert voir scepenen deser vrijheyte in den jaere 1400 eenentnegentich op Heyligen Sacramentsdach, onder andere hadden geconcipieert ende geordinert, hennen gemeynen schietensdach te houden ende observeren veertyen daegen voordat men Onse Lieve Vrouwe, de reyne maget Maria, binnen Oirschot plach omme te draegen; ende dat denselven dach te seer ombequaem ende ongelegen valt voir de voorscreven gemeyne gildebroederen, soo denselven gemeynelijck ende sonder foute jaerlijcx is vallende binnen oft in 't hert van den oogst, wanneer de gemeyne gildebroederen, hen generende met het labeuren ende teulwerck, sonder merckelijcke schaede nyet en connen vaceren om eentsamentelijck tesaemen te schieten ende teeren,

soo hebben dyeselve eedele heeren hopman, coninck, vendricht, dekenen ende het meeste deell van de voorscreven gemeyne gildebroederen, voor ons, scepenen voorscreven, in propre personen gecompereert zijnde, om het voorscreven inconveniënt te eveteren, geraempt, eendrachtelijcken geaccordeert ende geordineert, dat sij den voorscreven schietensdach voortaan sullen houden op sondaeg naer Onser Liever Vrouwen Visitatiëndach, wanneer deselve gildebroeders gehouden sullen sijn te compareren achtervolgende de caerte van date voorscreven om te teren naer ouder gewoonten - indien het den hopman, coninck, vendricht, dekenen ende gemeyne gildebroederen goetvinden, ende bij hen sulcx door grooten oorloge ende andere swaericheden van sieckten ende andersints nyet en vonden geraeden gedaen te worden, allet opten

peenen in deselve caertren breder begrepen ende verhaelt.

Is noch als vooren geordineert, dat als yemant van de voorscreven gildebroeders compt te overlijden, dat alsdan allen de gildebroeders sullen moeten compareren om-denselven hennen overleden mede-gildebroeder te helpen begraeven, voor de syele te bidden ende in dyenst der missen mede te offeren, opte peenen in de voorscreven caerte begrepen. Ende sullen de erffgenaemen van den voorscreven overleden daervoor aen de gildebroeders boven 'tgene in de voorscreven caertre begrepen staet moeten contribuëren een hálff tonne goets byers.

Welcke voorscreven conditiën dye voorscreven eedele heeren hopman, coninck, vaendricht, dekenen ende gemeyne gildebroeders van den voorscreven gilde geloof hebben ende geloven mits desen, elckeen opte verbintnisse van sijnen persoon ende allen sijne goeden, Present ende toecomende, de voorscreven conditiën, puntten ende articulen ten eeuwigen daegen te houden ende doen houden voor goet, vast, gestendich ende van werden, ende die te onderhouden ende achtervolgen, doen houden ende achtervolgen ten eeuwigen daegen.

Actum den achtsten july anno 1630. Testes: Loon et Ekerschot.

In hun reglement van Sacramentsdag 1191 hebben overheid en gildebroeders van het Sint-Barbaragilde zich verbonden, hun schieten teerdag te houden 14 dagen voor de Maria-omgang te Oirschot. Aangezien deze dag, in verband met de oogstwerkzaamheden, de meeste broeders ongelegen blijkt te komen, wordt hij gewijzigd in de zondag na Onze-Lieve-Vrouw Visitatie. Tevens worden enkele bepalingen toegevoegd die betrekking hebben on het begraven van overleden gildebroeders.